

EGY AZ ISTEN

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 27. (87.) ÉVF. • 10. SZÁM • 2017. OKTÓBER • ÁRA: 2,50 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Hazatalálás

• Autó berreg. A galambok szárnyukat verdesve burukkolnak. A szomszéd épp torkát köszörüli. Gyermekei lármázva tisztázzák a játékszabályokat. A lassan halkuló sziréna után tán már röppen-ne is az együtt érző jókívánság a bajba jutott ember felé.

De ennél is közelebb zakatol a ki nem fizetett számla, a be nem fejezett projekt, a betegség vagy a bizonytalan tél elé néző lábasjóság, az elárvult barázda, a megroskadt kerítés.

Állj meg.

És állítsd meg a rád rohanó gondok lavináját. Találj rá belső csendekre – nem fényűzés: életszükséglet, hogy lankás tájai, bokros ösvényei, nyílegyenes utai a te figyelmedtől éledjenek.

Tedd hát félre megannyi bajod, érezd meg, hogy tudatod nyitja és csukja a gondok előtt a kaput.

Lélegzésed könnyebbé válik, lelked felüdül, erőd gyarapodik, életed gondcsomói meglazulnak.

Újra megérezed: Isten óvó kezét sosem veszi le rólad.

A tartalomból:

A légzés a vallási hagyományokban

4

9+1 lélekzetgyakorlat

8

Vajon mindent megtettünk?

10

SegédKezek kalákatábor a Nyárád mentén

22

Unitárius nőszövetségek évi seregszemléje

24

„... a lélek pedig visszatér Istenhez, aki adta.” (Préd 12,7)

LÉLEKKENYÉR

Hál' Istennek!

GYÖRGYILYÉS
IZOLDA

A mint a sárga és a rozsdabarna minden árnyalatában pompázó világ, s az élettelen falevelek az életet adó fa törzsétől megválnak, s lágyan, a szél ringatta puhasággal a földre heverednek, úgy egy új évszakot simogatnak be a mindennapokba. S az ősz, ahogy magával ragadóan besasszézott, magával hozta a reggelek csipősségét, az egyedülálló őszi kék ég mélységét, a friss levegőbe festett lehetetet. Magával hozta a „Milyen gyorsan elröpült a nyár!” és „Hogy telik az idő!” feleszmélését, s vele együtt kicsit az elmúlás édesen keserű valóságával, a számvetés és számadás leltárát.

S amint a kényelmes karosszékben ülve az őszi napfény melegében sütkérezek, az ősz gazdag ajándékaire gondolok, amiért évről évre a harangok figyelmeztetésére a templomi szentségben összekulcsolt kézzel mondok köszönetet Istennek, mert úgy kell, mert úgy tanítottak. Hiszen a tele kamrák gazdagságában, az érett gyümölcs zamatában, a csűrben tárolt széna, szalma illatában, a padláson pihenő búza aranyában mind-mind ott van az ősz ajándéka, Isten gazdag áldása. Mivel a növekedés az Istené, s idén is megadta a növekedést, a gyarapodást, a gazdag termés áldását, akkor hogyan mondanék hálát érte, mert ezekkel egy újabb évre kezünkbe adta az élet kulcsát.

S ünneplőbe öltözött áhítatossággal tudatosan számlálom életem áldásait, legfőképp azokat, amelyekért már megszokásból mondok hálát, mert természetesen, mert magától értetődőek, hogy azok mindig rajta vannak az ősz jól ismert leltárlistáján.

Azonban az idén valami különös megtapasztalásban volt részem, azon a héten, amikor a sep-

siszentgyörgyi egyletekkel biciklire pattanva karikáztuk végig a kiszemelt útvonalat. Az életstílustól szokatlan utazási mód próbára tette tűrőképességemet, a fájdalomküszöbömet, figyelmemet, türelmemet, kreativitásomat, állhatatosságomat. Amíg a fizikai és

van meleg vacsora és van meleg. Zuhogó esőben hálásnak lenni a melegért, a száraz ruháért, az emelkedőn a ziháló tüdőbe jutó újabb adag levegőért, hálásnak lenni a lejtőért s az útszéli almafákért, még ha a fejünkre is esik néha az alma, de táplálékot ad.

„És hálaadás és öröm szava jó ki belőlök, és megsokasítom őket és meg nem kevesednek, megöregbítem őket és meg nem kisebbednek.” (Jer 30,19 – Károli-fordítás)

lelki határaitam feszegettem, cikáztam a figyelmem a gödör, autó, bicikli, fájdalom, út széle, idő, távolság, irány között. Este, amikor magába ölelt a szállás biztonsága, s a meleg vacsora is a gyomrunkban pihent, a tábortűz körül melegedve megosztottuk egymással a napi „milyen jó, hogy...” élményeinket. Akkor jöttem rá, hogy mindannyian a hála szavait fogalmazzuk meg, s közben nem a jól begyakorolt listát mantrázzuk. Mert hiszem, hogy estéről estére a fáradtság mámorában beszélve a napi élményekről, a „Hála Istennek!”-et étellel, tartalommal mondtuk ki és nem csupán a megszokás mondatát velünk. Hiszem, hogy ott nem gondoltunk, és elmélkedtünk azon, hogy miért kell hálásnak lenni, hanem az este csendjében, biztonságában, egymás örömeiben csak áadtuk magunkat az érzésnek.

E hét alatt éltem át, milyen hálásnak lenni még a hideg esőért is, mert időt ad a pihenésre, az aszfaltért, mert nem kellett porfellebbeznie a burkolóknak az úton, a dombokért, mert csodálatos látvánnyal kápráztattak el, este a tűz lángjéért, ami bizony megéget vacsorafőzés közben, mert azt jelentette, hogy

Ezen az úton a „Hál' Isten!” sóhaja nem maradt üres kifejezés, mert megtelt megnyugvással, megbékéléssel, harmóniával, megtapasztaltuk, hogy a Gondviselő tenyerén vagyunk. S amint az esti tábortűz lángjában melegítettem mosolyom, amit ennek az érzésnek átélése festett arcomra, boldog voltam. Boldogsággal töltött el annak a felismerése, hogy nem az úgy illik és a hálásnak kell lenni kötelessége csíholja elő lelkemből a hálát, hanem a váratlan megjelenését, jelenvalóságát élem át minden porcikámmal.

Ez az a megtapasztalás, amit nem akarok elfelejteni, amit tovább akarok vinni, hogy a kényelmes fotelbe visszahelyezkedve tudjam majd, hogy milyen hálásnak lenni azokért, ami nem nyilvánvaló, azokért az apróságokért, amelyeket nehezen veszek észre. S néha azokért a kellemetlenségekért is, melyek következménye maga az áldás. Jó lenne azt továbbvinni, hogy a „Hál' Istennek!” sóhaját az itt átélt érzéssel, étellel, tartalommal megtöltve mondjam, úgy, ahogy csak az idősektől hallottam, az öregkor bölcsességével és élettapasztalataival.

A légzés a vallási hagyományokban

CZIRE SZABOLCS

Meggyőződésem, hogy a templomi éneklésünk lassúsága szent célt szolgál. Nem a zsoltárok szövegére, üzenetére gondolok, hanem az éneklés lassú, vontatottnak nevezett voltára. A lassú éneklés olyan, mint egy természetesen fakadó légzésgyakorlat. Ezért hiábavaló megannyi reformtörekvés a ritmikus éneklésre, az áhítatos lélek ismételten felismeri, hogy a szív lecsendesítése a légzés lecsendesítésével karöltve halad. Az ember ebben a lecsendesültségben tud belépni oda, ahol őrá Isten várakozik.

Előljáróban

A légzés életet jelent. Az életbe az első mély lélegzettel lépünk be, és az utolsóval távozzunk. A légzés életünk minden pillanatát elkíséri, és érzékenyen tükrözi mindazt, ami velünk vagy bennünk történik: gyorsul vagy lassul, mélyül vagy sekélyessé válik, sóhajja formálódik vagy viharként tör fel belőlünk. Ott van a bánat sóhaja, a lemondás ernyedő kiáramlása, a bátorság mély lélegzete, a kifulladás zilálása, a sírás szagató rángása, a félelem bennrekedtsége, az alvás egyenletes bårsonya vagy nyugtalan fűjtatása. Az idő többségében spontán módon lélegzünk, a környezeti hatások, testi aktivitásunk vagy érzelmi állapotunk tükrözik a légzésünket, de tudatossá téve azt, az egyszerűsmind lehet testi vagy érzelmi állapotunk előidézője is. A kapcsolat mindkét irányban működik. Amikor a légzés tudatossá válik, eltérő neurológiai folyamat veszi kezdetét, az agynak más területei aktiválódnak, más irányú testi folyamatok zajlanak. A légzés tehát nemcsak életet ad, hanem meg is határozza annak minőségét. Nemcsak tükröz, de teremt is állapotot. Mert tudatos és tudattalan tartalmak közti híd a légzés. E felismerés nyitja meg a tudatos légzés termékeny világát.

E gazdag világ, mint megannyi más esetben is, keleti és nyugati hagyományokra oszlik. A keleti légzés-hagyományokat a spirituális megismerés és növekedés szándéka mozgatja, míg a nyugati iskolák inkább a szomatikus hatásokat tartják szem előtt, így figyelmük hangsúlyosan a testi-lelki jólét, a gyógyulás, a kóros pszichológiai kondícióktól való szabadulás felé fordul. Az utóbbi nem lesz vizsgálódásunk tárgya, ezért csak dióhéjban néhány utalás. A nyugati légzés-kutatás egyik úttörője Wilhelm Reich, Freud tanítványa, akinek nevéhez fűződik a Reich-féle légzésterápia, amiből a hetvenes évekre kifejlődött az úgynevezett holotrop légzéstechnika. Ismertebb még a Jim Leonard és Phil Laut által kifejlesztett integratív módszer, amellyel gyakran rebirthing vagy vivation né-

ven találkozunk, továbbá az eutónia, illetve a Feldenkrais-gyógytorna felé nyitó módszerek, a beszéd-készséget fejlesztő Alexander-technika, továbbá a szívfrekvencia-változékonyságra építő különféle iskolák.

Az alábbi írás spirituális irányultságú, így a nagyobb vallási hagyományok légzésről szóló tanításába kíván betekintést nyújtani, tehát a távolabbi és közelebbi Kelet felé fordul.

Védikus hagyományok

Ha légzéstechnikáról van szó, akkor a nyugati ember számára valószínűleg elsőként a jóga fogalma jut eszébe, és ha azon belül egy kicsit járatos, akkor ahhoz azonnal hozzákapsolja a *pránájáma* fogalmát. India legősibb ismert szentiratai, a Védák hagyományai óvatos becslés szerint is legalább 7–8000 éves múltra tekintenek vissza. Ősi sámánisztikus gyakorlatokra és közösségi rítusokra épülő rendszerükkel az emberi tudat gyógyítását és felemelését kívánták elérni, mégpedig az isteninek az emberi tudatban való jelenléte felismertetése által. Ebben a folyamatban a légzésnek kiemelt szerep jut. Például az indoeurópai nyelvcsaládhoz tartozó szanszkrit nyelven rögzített, legkorábbinak vélt Rígvéda úgy utal a lélegzésre, mint élethozóra, teremőre és tisztítóra (ez utóbbi elsődleges jelentése a *prana*). A védikus iratokban a légzésről mindvégig szó esik, mégpedig olyan összefüggésben, mint az ember legfőbb eszközéről a saját isteni természete felismerésének útján. Erre az összekapcsolódásra, egyesülésre utal a jóga eredeti jelentése.

A védikus hagyomány az isteni felsőbb énrel való egyesülésre hármas rendszert épített ki. Az első az istenek nevének ismétlésére épülő mantrikus jóga. Már ebben a formában is szerepet kap a légzés, hiszen az Om, Aim, Hum, Shrim és egyéb hangkombinációk ismétlése mint a légzés általi rezgés-harmonizálás annak volt eszköze, hogy az istenséggel való egyesülést érzékelhetővé tegye. Kifejezetten a légzést állítja középpontba a prána jóga (*pránájáma*), amely a minden létező mögötti elsődleges erőt, a pránát igyekszik szabályozott légzés által felhalmozni a testben. A védikus irodalom második korszakából származó *upanisádok* például öt különböző pránát különböztetnek meg mozgásirányuk szerint. A befelé áramló a szívre épít, mint az Atmannel való egyesülés helyére, az „elfele áramló” a test megtisztítását célzó légzéstechnikákat jelenti, a *vijana* többirányúsága a test egészében árad szét, az *udana* a toroktól felfelé irányul, a *samana* pedig „együtt légzést” jelent. Ezeket ma is viszontlátjuk

nyugati jógaiskolák egyszerűsített gyakorlatsoraiban, például hasi, mellkasi vagy kulcsfonti légzés formájában. Eredeti céljuk szerint figyelmükben az éber tudat elérése állt, amely tudat a mentális folyamatoktól megtisztítva aztán alkalmassá vált arra a kiüresedésre, amellyel az istenséggel való egyesülés létrejöhetett. Ehhez járult hozzá közvetlenül a harmadik jógaforma, a dhjána jóga (ashtanga), azaz a meditáció útja.

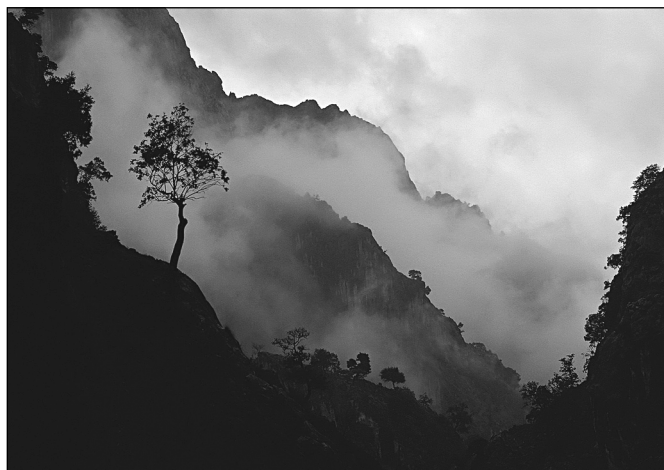
A védikus alapok aztán a jóga klasszikus korát jelentő Patandzsali szútrákon (i. sz. 200 körül) keresztül a kereszténységgel párhuzamosan éles vitákhoz vezettek a duális és nonduális felfogások között, majd az utóbbi győzelmeként értékelhető a tantrikus, kundalini és hatha jóga rendszereinek a kialakulása.

Történelmi pillanatot jelentett Vivekanada látogatása 1893-ban a Vallások Világparlamentje chicagói ülésén, ahol a jóga néhány hagyományos légzéstechnikáját olyan sikerrel mutatta be, hogy azt a tenge-rentúlon robbanásszerűen követte szakirodalom és szellemi iskolák születése.

Tibeti buddhizmus

Az indiai spiritualitáson belül saját hagyományvonulatot képvisel a tibeti buddhizmus. Itt a lélegzet a valóság síkjait, rétegeit átfogó fogalom. A tibeti *dbugs* (ejtsd: „vúg”) egyszerre jelenti a légzés anatómiai jelenségét, de egyszersmind a világot alkotó rejtett erők mozgósítását, aktiválását is a testben. Ezt két másik fogalomhoz kapcsolva juttatják kifejezésre. Az egyik a szél (*rhlung*), amelynek jelentéstartománya az öt őselemtől a világot mozgásban tartó láthatatlan erőn át a *pránáig* és az emberi test egyensúlyát biztosító testnedvig terjed. A másik a tudat (*sems*). A meditációs légzés során megvalósuló különleges kapcsolatot a szél és tudat fogalmai között gyakran egy példával szemléltetik. Az áramlást jelentő erőn, szélén úgy lovagol a tudat, mint lovon a lovas. Még szemléletesebb a virtuóz esete. Miközben a zenész a hangszer húrjain játszó ujjaira figyel, hogy a zenét megfelelően játssza, addig háttérben egy általánosabb érzékelés is jelen van, ami a testtartását, a karok helyzetét, a szék állását, a színpadot és a nézőket jelenti. Ebben az esetben a zenész tudata a karok és testtartás stb. „szelén lovagolva” hozza létre a zenét.

A tibeti buddhizmusban a légzéssel való interakciónak kettős szintjét különböztetik meg. Az első, kezdő szinten az elme megnyugtatása, a test lecsendesítése, továbbá káros tudati diszpozíciók elkerülése (harag, gyűlölet, vágyakozás), illetve kedvezőek létrehozása (szeretet, együttérzés) a cél. Mélyebb szinten azonban a légzésre épülő meditáció célja az, hogy a gyakorló számára tapasztalati módon is felismertté váljon az elme valódi, szélszerű természete.

Sarkítva tehát azt mondhatjuk, hogy a buddhizmus (és itt már gondolunk a zenre is) olyan meditációra épülő rendszer, amelynek közvetlen tárgya a légzés. A gyakorlat úttörő nyugati népszerűsítője, Suzuki-roshi (Shunryu Suzuki) szavai jól foglalják össze e szemlélet lényegét:

„Mikor a zazent gyakoroljuk, tudatunk mindig követi lélegzésünket. Mikor belélegzünk, a levegő bejön a benső világba, és amikor kilélegzünk, a levegő kimegy a kinti világba. A benső világ korlátlan, és a kinti világ is korlátlan. Azt mondjuk, »benső világ« vagy »kinti világ«, de valójában csak egy világ van, mely kerek egész. Ebben a korlátlan világban olyan a torunk, mint egy lengőajtó. A levegő bejön és kimegy, mint amikor valaki lengőajtón át jön, s megy. Ha így gondolkodtok: »én lélegzem«, akkor az »én« ráadás. Nincs te, ami az »én«-t mondhatná. Amit »én«-nek nevezünk, lengőajtó csupán, amelyik ide-oda leng, amikor ki- és belélegzünk. Csupán mozog, ez minden. Ha szellemetek tiszta, és elég nyugodt ahhoz, hogy ezt a mozgást kövesse, nincs akkor semmi, sem »én«, sem világ, sem szellem, sem test, csupán egy lengőajtó.” (ford. Halasi Sándor)

A Tao lélegzése

A kínai kozmológia szerint a teremtéssel az egység két ellentétes pólusra bomlott (*jin-jang*), és azok dualista feszültségében megjelent a mögöttük levő harmóniát jelentő életerő, a „csi”. E három elem feszültségében és harmóniatörekvésében leírható a minden létezőt magában foglaló sokszínű világ. A csi egyben a lélegzet megnevezése is. Ha valakiben megfogytatkozik az életerő, az ugyanazt jelenti, hogy megfogytatkozik benne a csi, a lehelet. Szó szerint „kifulladás”. Minden betegség mögött a csi rossz áramlása áll. Ebből érthető a jó áramlást elősegítő helyes légzés kiemelt fontossága a taoizmusban.

Az energia légzés általi irányítása a belső szervek felé jól meghatározott útvonalakon (*meridiánok*) történik, amely gyakorlatnak az eredeti megnevezése a

Csikung (Qigong). Az energia tárolásának legfontosabb területe a köldök fölötti terület, így a taoista meditáció legjellegzetesebb légzéstechnikája a hasi légzés. A taoista mesterek meggyőződése, hogy a sekélyes, vállak megemelésével történő felszínes légzés „természetellenes” és hosszabb távon megbetegítő. A taoista légzésgyakorlat azonban itt nem merül ki. A kettős cél egyike valóban a csi légzés és figyelem általi áramoltatása a csontok és különféle belső szervek irányába (akár mások testében is), de a magasztosabb cél itt is a „megvilágosodás útján járás”, azaz a Taóval való egyesülés előmozdítása. Amikor a légzésben és energiaáramoltatásban gyakorlott ember összhangba kerül a Taóval, akkor cselekedetei erőfeszítés és önző érdek nélkül, természetes módon fakadnak. Ezt fejezi ki *wuwei* sajátos fogalma: a cselekvés nélküli cselekvés, az erőfeszítés nélküli erőfeszítés.

Fenti szellemi sétánk nem volt öncélú. Azt a megértést kívánta szolgálni, hogy a lényeges kérdésekben milyen nagy hasonlóság van a különféle vallási hagyományok között. Ezt a gondolatot szem előtt tartva fordulunk most a zsidó-keresztény vallási kultúra mögött álló szentírási hagyomány felé.

Lélegzet a bibliai hagyományban

A bibliai szemléletben a világot és abban minden élőlényt Isten lehelete éltet és mozgat. Ennek ószövetségi kifejezése a *rúah*. Sajátos esete a Szent Szellem (*rúah ha kódes*) értelmét hordozza, de a *rúah* közel négyszáz előfordulási helyének igen széles jelentésmezeje úgy hozható közös nevezőre, ha azt Isten olyan teremtető leheleteként fogjuk fel, amely minden létező természeti jelenség, de ugyanakkor minden élő és mozgó lény életerejének forrása és fenntartója. Tehát mindekelőtt mozgás és erő, szél és élet. Innen is a gyakori fordítása, hogy Lélek. A Teremtés könyve azzal indít, hogy amikor a föld még kietlen és pusztá volt, és a mélység fölött sötétség volt, akkor Isten *rúahja* lebegett a vizek felett. Az ember teremtése pedig úgy történt, hogy „megformálta az Úristen az embert a föld porából, és *rúahját* lehelte orrába” (1Móz 2,7).

Isten nem csak megteremtette a világot, de azt jelenléte, leheletének kiáradása tartja szüntelen mozgásban. Tehát nem csak az van, amit a zsoltáros úgy fogalmaz, hogy „Az Úr szava alkotta az eget, egész seeregét szájának *rúahja*” (33,6), de az is, hogy „Haragod *rúahjától* tornyosul a víz, gátként megálltak a futó habok” (2Móz 15,8). Isten haragos *rúahja* hozza a vihart és a jégesőt (Ez 13,13), tőle reszket „a fák szíve” (Ézs 7,2), de mint minden változás mögötti erő, tőle van az évszakok változása, keleti szélként a sáskák ébredése (2Móz 10,19) vagy a fürjek mozgása (4Móz 11,31). De tőle van a munkától kimerült embert felüdítő friss, alkonyati szellő is, a „nap *rúahja*” (1Móz 3,8).

Amikor a világot mozgásban tartó isteni lehelet/szél az ember testének részévé válik, létrejön az éltető lélegzet, megszületik a lélek. A héber a lélegzés aktuására a *nesimá* kifejezést használja, míg az emberi lélekre a *nesámát*, jelezve a két fogalom szoros összetartozását (akárcsak a magyarban a lélek és lélegzet). Ézsaiás (42,5) szerint Isten, aki szilárdná tette a földet, „*nesámát* ad a rajta lakó népnek, és *rúahot* a rajta járóknak”. Lelket és életerőt (vö. Zak 12,1; Jób 34,14). Az elmúlás folyamata is hasonlóan kerül bemutatásra: Ha Isten „visszavenné magához *rúahját* és *nesámáját*, egyszerre kimúlna minden test, és az ember visszatérne a porba” (Jób 34,14; vö. Zsolt 146,4; Préd 12,7). A próféták bálványok elleni hadviselésének legfontosabb érvét az a gondolat adta, hogy a fából és kőből emberkéz által készült szobrokban nem lakozik életerő: „Megáll a tudománya minden embernek, szégyent vall bálványával minden ötvös, mert csalódik öntvényében: nincsen abban *rúah!*” (Jer 51,17, vö. Hab 2,19).

Egy harmadik fogalmat is szükség bevezetnünk. A *nefes* időnként az embert magát jelenti, időnként visszaható névmásként szerepel vagy az emberi lélek alacsonyabb megnyilvánulásaként, de a légzés összefüggésében inkább a légzőszervet jelenti, amely a *rúah* nélkül értelmetlen. Jól szemlélteti ezt Jeremiás (2,24) a népre mondott megszégyenítő példázatában: „Olyan vagy, mint a pusztához szokott vadszamar, melynek *nefese* érzéki kívánságában *rúah* után kapkod”.

Akiben nagyobb mértékben van jelen a *rúah*, az különleges képességek birtokába jut: prófétál (4Móz 24,2), emberfölötti fizikai erővel bír, mint Sámson (Bír 14,6; 13,25), nagy elhatározásokra képes, mint Saul (1Sám 10,6), vagy éppen művészi képességekre tesz szert (2Móz 31,3; 35,31).

A bibliai hagyomány arról is tud, hogy a hangulat és a lélegzet összefüggnek egymással. A Bírak könyvében (8,3) a békítő szavak következtében „megeny-

hül a rúah”, amikor Szihón megmakacsolja magát, akkor „megkeményíti rúahját” (5Móz 2,30), amikor pedig Sába királynője szembesül Salamon bölcsességével és udvartartásának pompájával, akkor elakadt a lélegzete, azaz „nem volt benne több rúah” (1Kir 10,5).

A Biblia nemcsak a lélegzés és a hangulat összefüggéseit ismeri, hanem a lélegzés mélységének és az életerőnek az összefüggését is. Az Egyiptomban elcsüggedt, reménytelenné vált népet a „rövid rúah” jellemezte. Az itt szereplő *kócerrúah* (rövid lélegzetű) kifejezés a bölcsességi irdalom időszakára már közmondási rangra emelkedett, és az ilyen ember mindenkor alulmaradt a hosszú lélegzetűvel szemben: „A türelmes (hosszú lélegzetű) ember telve értelemmel, a türelmetlen (*kócerrúah*) pedig bolondnak bizonyul” (Péld 14,29; vö Jób 21,4; Péld14,17). Hasonlóképpen a *hosszú rúah* jobb, mint a *magas rúah*, azaz a türelem, mint a kevélység (Préd 7,8).

Az evangéliumokban Jézus a Lélek segítségével gyógyít. A hagyomány helyenként láttatni engedi, hogy Jézus tudatában volt a lélegzet erejének. Gyógyítása rendjén találkozunk azzal, hogy mély lélegzetet vesz. Mielőtt a süketnémat, ujját fülébe dugva a „Nyílj meg!” szavakkal gyógyítja meg, tekintetét az égre emeli és „felsóhajt” (*esztenakszen*, szó szerint: mély lélegzettel kilélegzik, sóhajt) (Mk 7,31–37). Jézus korának galileai nyelve az arámi volt. Ha szavait ezen a nyelven próbáljuk meg hallani, más mélységek tárulnak fel. Például vegyük a Jn 4,24 jól ismert szavait: „Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk”. Ha most figyelembe vesszük, hogy a lélegzet, Lélek, szél fogalmak ugyanabból a *rúah*-ból erednek, akkor Jézus szavainak mélyebb megértését segítheti, ha minden Lélekről szóló mondat esetében a szélesebb jelentésmezőre figyelve keressük az értelmet. Például az előbbi mondat ilyen módon is érthető: „Isten a Lélegzet, és akik őt imádják, vele együtt lélegezve és összhangban (igazságában) kell imádniuk”. Jó gyakorlat lehet Jézusnak Nikodémussal folytatott beszélgetését ennek szellemében fűrkészni (Jn 3,1–8).

Talán szintén ezen a gondolatmeneten haladva juthatunk el annak a megértéséhez, hogy miért mondja Jézus: „Ezért mondom nektek: minden bűn és káromlás megbocsáttatik majd az embereknek, de a Lélek káromlása nem bocsáttatik meg”. Az ember a *rúah* káromlásával a létezés forrásáról szakítja le magát. Még egyetlen példára térünk ki, amire ritkán figyelünk fel. A Jn 20,20–22 arról számol be, hogy a tanítványok emlékezetében a feltámadási történetben megjelenő „Jézus erre ismét ezt mondta nekik: Békesség nektek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket. Ezt mondva rájuk lehelt, és így folytatta: Vegyetek Szentlelket!” Azaz Jézus a lélek átadása rendjén rájuk lehelt (*enefűszészen*).

A bibliai hagyományban tehát az Istentől jövő életerő és a lélegzés összefügg egymással. Erre építve keresi a zsidó misztikus iskola, a kabbalizmus annak a módját, hogy tudatos lélegzés által közelebb jusson Istenhez. Az inspiráció (lélekben levés, in spirit) ezen útja úgy tekinti, a lélek ösztönöktől és vágyaktól áthatott alacsonyabb rétegei (*nefes*) és az emberben jelen levő felsőbbrendű, isteni én (*nesámá*) között a közvetítő erőt a *rúah* jelenti, amely a lélegzet és a figyelem irányítása által befolyásolható. A gyakorlat többnyire égő gyertya előtt történik, amelyben a kabbalizmus a lélek három szintjének jelképes megjelenését látja. A *nefes* az anyaghoz, a viaszhoz közvetlenül kapcsolódó kanóc kékes-feketés lángja, a vágyak szintje. A gyertya narancs lángja az isteni erő, a *rúah* jelképe, amely a szüntelen változó állati lélek fölötti állandóságot is jelképezi, és egyben az érzelmekre tudatossá válás szintjét képviseli. A gyertya lángjának tűnékeny csúcsa az emberi lélek legfelsőbb szintje (*nesámá*), ahol az isteni tulajdonságok lakoznak, mint a szeretet, bölcsesség, együttérzés, türelem, hit, megbocsátás. Ezen a szinten a tanítvány légzése összhangba kerül Isten leheletével, mintegy együtt lélegzik Isten szájával.

A bibliai kitekintésünket egy zsoltárutalással zárjuk. Az utolsó, 150. zsoltár zárószavai ezek: „Minden lélek dicsérje az URat! Dicsérjétek az URat!”. Egy kortárs rabbi, Yitzchak Ginsburg ezt a fordítást javasolja: „Minden lélegzetvétel dicsérje az URat! Dicsérjétek az URat!”. Mert, mint mondja, élni annyit jelent, mint minden pillanatban részesülni abban az örömben, hogy Isten az ő éltető erejében részesít, amelyet minden lélegzetvétellel magamhoz veszek. Ezért, tudatosan vagy tudattalanul, de minden lélegzetem őt dicsőíti.

9 + 1 lélekzetgyakorlat, itt és most

SÜTŐ ZSOLT

• *Lélekzetünk* mindig kéznél van, nem kerül pénzbe, (szinte) bárhol és bármikor gyakorolható, itt és most. Ennél „gyakorlatiasabb” ajándékot nem is adhatunk önmagunknak, és pozitív hatásai azonnal észlelhetők: nyugtató hatással van az idegrendszerre, és ezen keresztül az egész test működésére. Az egyenletes, tudatos légzés automatikusan csökkenti a stresszhormonok szintjét szervezetünkben, mérsékeli a szívverések gyakoriságát és a vérnyomást. Enyhíti a koncentrációs zavarokat, az idegességet és a szorongást.

A helyes és tudatos légzés szerves része a különböző relaxációs és meditációs technikáknak, a teljes testi-lelki anyagcserére kihat, kiváló eszköz az elme, az érzelmek és a gondolatok uralásához. Általa életenergiánkat, testi-lelki erőnket hatékonyan növelhetjük: a *lélekzet*en keresztül áramlik belénk maga az élet. A *lélekzetre* való ráhangolódással tulajdonképpen az élet áramlására hangolódunk rá, és így teremtjük meg lélek-jelen-létünk középpontját.

A *lélekzet* hosszú távú tudatosítása azért nehéz, mert egyszerű és nyilvánvaló folyamat, amely születésünktől halálunkig megállás nélkül „történik velünk”. Ez az egyetlen olyan testi funkciónk, amelyet tudatosan, akaratlagosan is irányíthatunk.

Ahogy *lélekzünk*, igazából életmódunk tükörképe is egyben: azáltal, hogy figyelmességünket aláztosan és szeretetteljesen a saját *lélekzet*ünkre helyezzük, önismeretünk is mélyül. A szabad, mély *lélekzet* megújítja energiáinkat, s a megnövekedett belső erő olyan eszközzé válik, melynek segítségével túlléphetünk saját belső és külső határainkon. Légy bátor megismerni saját *lélekzetedet*!

A tudatosság és a *lélekzet* kéz a kézben járnak. A jóga-ban és a zenben minden gyakorlatnak a *lélekzet* az alapja, kiindulópontja és fontos eszköze. Rendkívül gazdag: egyszerre földel és fölemel, gyakorlatias és elméleti, testi és lelki, anyagi és spirituális – saját *lélekzet*ünk, ha ráhangolódunk, tanítómesterünkkel

és olyan jó barátunkká válhat, amire bármikor lehet számítani. Erejét elsősorban ellazult lelkiállapotban és mély csendben érezhetjük meg – de ha éppen a relaxáció és a belső csend a célunk, azt is megteremthetjük a segítségével, a zűrzavar vagy a pánik kellős közepén is.

A *lélekzetgyakorlatok* segítségével csendet és időt nyerhetünk, nemcsak belül, de kívül is, meglátod. Általuk egy csendes belső teret teremtünk, ahol helye lesz az örömnak és a változásnak is. Ha elfelejtetted, milyen kapcsolódni a saját lelkedhez, itt és most újrakezdheted.

Állva, széken ülve vagy meditációs ülésben végezzük ezeket a gyakorlatokat, a gerinc mindig legyen egyenes. Hanyatt fekvé fennáll a bealvás lehetősége. Lazítsuk meg ruházatunkat, és ne gyakoroljunk teli hassal. Mindig belégzéssel + egy hosszú, mély kilégzéssel kezdjük a gyakorlást. Ha megszédülsz, tarts szünetet vagy hagyd abba. Kísérletezz bátran, és keresd meg azt a mezsgyét, ahol biztonságban vagy, de azért egy kicsit túl is léped a határaidat.

Ha észreveszed, hogy a gondolataid elkalandoztak és elterelték figyelmedet a légzésedről, gyöngéd határozottsággal térj vissza a gyakorlathoz. Mindig légy türelmes önmagaddal, figyelj a tested jelzéseire és az izmok ellazulására. Ha úgy érzed, hogy segít, lélegezz hangosan, pl. ajkaidat tartsd úgy, mint fűtyöléskor, vagy adj ki sziszegő hangot. Bevezetésként kezdheted azzal, hogy néhányszor tükörben (ruha nélkül) megfigyeled saját *lélekzeted* látható mozgásait és a testtartásodat.

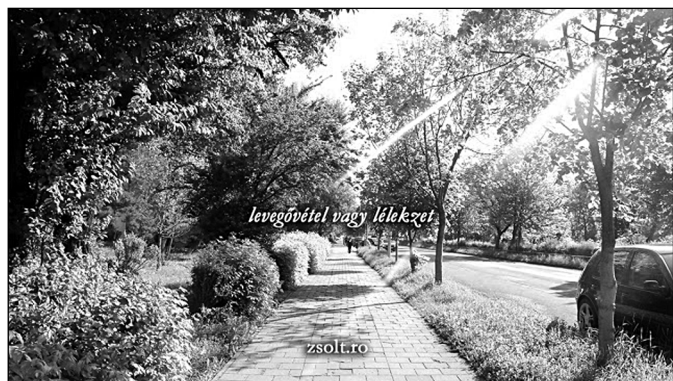
A tízezer mérföldes utazás is egyetlen lépéssel kezdődik – szól a kínai közmondás. Ugyanígy, egyetlen *lélekzetvételn*y csend is mérföldkönek bizonyulhat a nyugalom, béke és a gyógyulás, változás felé vezető úton. Kívánom neked, hogy ezek az egyszerű *lélekzetgyakorlatok* megbízható útítársaidká váljanak a mindennapjaidban! És ne feledd: a lélek úgy *lélekzik*, ahogy a virág virágzik.

1. „HAAAAA”-lélekzet

Egy tudatos „haaaaa...” kíséretében lélegezz ki minden levegőt a tüdőből, szád legyen kissé nyitva, a „haaaaa...” hangozzék lágyan és tisztán. Nyugodtan, erőlködés nélkül lélegezz be orron át. Behunyhatod a szemed. Mindent fúj ki magadból, amit el akarsz engedni, ami a múlté, amire nincs már szükséged. Ismételd meg 10-szer.

2. Tudatos ásítás

Kezdd egy hosszú, mély kilégzéssel. Tátsd jó nagyra a szádat, hajtsd hátra a fejed és lélegezz mélyen,

Látod-e a levegővétel és a *lélekzet* közötti különbséget és kapcsolatot?

Lélekzetünk figyelése közben segíthet, ha magunk előtt „látjuk” a kört, amit lélekzetünk leír

lassan, nagyokat ásítva, be és ki, többször egymás után, ahányszor csak jólesik, akár behunyt szemmel is. Ne erőltess semmit. Lazíts.

3. Lélekzetfigyelmesség (mindfulness)

Gyakorold csendes környezetben, behunyt vagy félig nyitott szemmel. Mélyen, egyenletesen vedd a levegőt, és közben figyeld a lélekzetedet, a levegő áramlását az orrlyukaktól a tüdőig, majd vissza. Figyeld meg, hol tágul a test, és hol húzódik össze. Gyöngéden ismerkedj saját lélekzetteddel, válj eggyé vele, amennyire csak tudsz. Engedd meg magadnak, hogy a lélekzeted testi és lelki érzetei teljesen kitöltsék figyelmedet, tudatosságodat. Ha bármilyen eltereli figyelmedet, egy gyöngéd, de határozott tudati mozdulattal térj vissza a gyakorlathoz, kezd elölről. Bal kezedet a mellkasodra (szívközpontodra), a jobbat a hasadra helyezheted a köldök tájékára. Figyeld, ahogy változik a mellkas térfogata. Törekedj arra, hogy belégzéskor először a hasad emelkedjen meg, és a mellkas csak ezután mozduljon, anélkül, hogy erőltetné. Lazíts. Figyeld a ritmusát, a mélységét, a hosszúságát, a hőmérsékletét, a hozzá kapcsolódó testi érzeteket az orrlukaknál, a mellkasban, a tüdő különböző részeiben, a rekeszizom mozgásaiban, a hasban és a hasizmokban. Figyeld a hangokat, amelyeket kelt. Gyöngéden, de ugyanakkor határozottan válj eggyé lélekzetteddel, amennyire csak tudsz, anélkül, hogy megfélekednél a külvilágról. Lazítsd el arcizmaidat, és élvezd! Engedd, hogy a tudatosságod együtt áramoljon a lélekzetteddel. Számolj 7 vagy 21 lélekzetkört ily módon. Ha összezavarodsz a számolásban, próbálj meg visszafelé számolni.

4. Vállkörzéses lélekzet

Belégzésre húzd fel a vállaidat a fülek közelébe, és körözz nagyokat a válladdal, előbb hátra tízszer, majd előre ugyanannyiszor, nagyon lassan, és akkor fújd ki a levegőt, amikor engeded a vállaidat lefelé. Válj eggyé a körkörös lélekzetáramlással és vállkörzéssel, amennyire csak tudsz. Behunyt szemmel gyakorolj, és engedj el mindent!

5. Egyszerű lélekzetkiegyenlítés

Ebben a gyakorlatban az egyensúlyra, a kiegyenlítésre koncentrálunk: kilégzés 4-re, belégzés 4-re. Ha kényelmes, növelhetjük a számokat – a hangsúly középen van, az egyensúlyon. Figyeld a ritmust, érezd a polaritás köreit: be-ki, fel-le, ragaszkodás-elengedés, nap-hold, nappal-éjszaka, fény-árnyék stb. Engedd bele magad teljesen. Számolj 7 lélekzetkört.

6. Lélekzetkiegyenlítés

Belégzés háromra, lélekzetvisszatartás háromra, majd kilégzés szintén háromra. Ha a 3 túl rövid: legyen 4. Semmit se erőltess, és mindig add meg magadnak azt, amire szükséged van, beleértve a tiszta, mély, éltető lélekzetet is. Számolj 7 lélekzetkört.

7. Kilégzés megnyújtása

Belégzés 4-re, kilégzés 6-ra. Növelheted a számolást, pl: 4-8, 6-9. Ne erőltess, hanem keresd meg a neked megfelelő ritmust, és tartsd meg azt a gyakorlat során. Mindennapjaidban is keresd meg a saját életritmusodat, és azt tartsd meg, függetlenül attól, hogy más mit diktál. Számolj 7 lélekzetkört.

8. Zümmögő harmadik szem gyakorlat

Mély belégzés, majd a kilégzéssel zengesd az M hangot, csukott szájjal. Figyeld a hang hatását, esetleg koncentrálj a homlokod közepére. Hüvelykujjaidal befoghatod füleidet, és bátran kísérletezhetsz különböző hangmagasságokkal. Bátran adj hangot annak, aki vagy. Számolj 7 lélekzetkört.

9. Váltott orrlyukas lélekzés

Hajlítsd be jobb kezeden a mutató és középső ujjaidat, hüvelykujjaddal fogd be a jobb orrlyukadat, lélegezz be a balon, majd a gyűrűsujjaddal fogd be a bal orrlyukadat, és lélegezz ki a jobbon. Orrlyukat mindig belégzés után cseréljünk. Lassan, egyenletesen áramoljon a levegő. Lélegezz szabadon, a saját ritmusodban, de ha segít: számolj: belégzés 4-re, kilégzés 8-ra, végezzünk 10 kört. A gyakorlat hatására az energia szabadon áramolhat a testben, kitisztulnak az energiacsatornák, összehangolja a bal és a jobb agyféltekét, felébreszt, segíti a koncentrációt, kávé helyett is beválik. Figyeld a benned zajló szubtilis mozgásokat is, és bátran hallgass az intuíciónak. Engedd, hogy a tudatosságod együtt áramoljon a lélekzetteddel.

10. Három lélekzetnyi csend

Amikor legközelebb hívnak telefonon, állj meg, és előbb vegyél három mély lélekzetet, mielőtt válaszolnál. Ily módon kellemesebb, tudatosabb és így sikeresebb beszélgetésre számíthatsz, meglátod. Ugyanezt kipróbálhatod egy beszélgetés során is, vagy ha előadást kell tartanod.

Vajon mindent megtettünk?

A Magyar Unitárius Egyház folyó év július 7-i főtanácsai gyűlésén elismerő oklevélben részesítette és méltatta a kiemelkedő egyházszolgálati teljesítményeket az egyház alapvető működési szakterületein. Induló interjúsorozatunkban azokat a személyeket szólaltatjuk meg, akiknek tevékenysége mindannyiunk számára példaértékű. A Fejlesztési Ügyosztály javaslatára Szilágyi Erzsébet, a fogyatékkal élő ifjakat és felnőtteket felkaroló Reménység Alapítvány elnöke elismerő oklevélben részesült. Szilágyi Erzsébettel a szerkesztő beszélgetett.

• Mikor született meg a Reménység Alapítvány létrehozásának gondolata?

1992-ben kezdődött minden, amikor bátorságot nyertünk azzal, hogy megváltozott a világ, és próbáltuk a fogyatékkal élők sorsát a nyilvánosság elé tárni. Hiszen korábban nem lehetett, de a változással előálltunk: itt vannak a fogyatékkal élők, értük is tenni kell. Akkor megalakult az első magyar mozgássérült-egyesület Kolozsváron, majd a vegyes (román–magyar). Amikor a vegyes egyesület toborozta tagjait, éppen az unitárius egyháznál is járt valaki, ahol én dolgoztam, és szólt, hogy csináljuk együtt. Ez teljes Kolozs megyére kiterjedt. De lassan átférmálódott a vegyes, és teljesen románná vált. Ekkor szólt az unokahúgom, hogy hozzunk létre egy új alapítványt. Ez 1999-ben alakult meg, s ebből lett a Speranța-Reménység Alapítvány. Az új egyesület is vegyes, hiszen van két román tag, akik velem jöttek a korábbi, vegyes egyesületből.

• Volt-e személyes indíttatása az alapítvány létrehozására?

1982-ben a kisfiam megbetegedett. Az akkori főgondnok, Gyarmathy Árpád szerzett kapcsolatai révén gyógyszert, amit az itteni kórházban nem adtak be, mert nyugati gyógyszer volt.

• Hogyan tett szert az alapítványhoz szükséges tőkére?

A személyes kapcsolatok révén. Gyarmathy György és felesége, Catherine sokat segített. Catherine és a svájci katolikus nőszövetség alapította a svájci és romániai nőknek a szövetségét (FOWE), háromévente tartottunk szemináriu-

mokat, az idén, úgy néz ki, hogy lezártuk a tevékenységet, mert az idő eltelt. De nagyon sok mindent el tudtunk érni a svájci segítséggel. Catherine biztatott, hogy cselekedjek, hogy ha már létrehoztam az alapítványt, igyekezzem marandóvá tenni. És akkor, 1999-ben nyakamba vettem a világot, Hollandiába mentem a mennonita lelkes ismerőshöz, majd Skóciába, illetve a kisfiam egyik osztálytársa Németországba került, általa is teremtdött kapcsolat, a svájci HEKS segélyszervezet vezetője biztatott, hogy megvegyük a Máramaros utcában levő telket. Ide 2004-ben kezdtünk el építkezni. A szükséges tőkét külföldről sikerült megszerezni, a közmunkában részt vevőket étkeztettem. Szintén az ő és Catherine biztatására döntöttem úgy, hogy az egyház nevére íratom a telket, hiszen soha nem lehet tudni, mi történik velem.

• Hogy történt az unitárius egyházzal a kapcsolatfelvétel?

Felmentem Szabó Árpád püspök úrhoz, elmondtam neki, miről van szó. Megegyeztünk, hogy az alapítvány 55 évig használhatja a telkekre épített házat.

• Hogy működik az alapítvány?

Klubrendszerben: nincsen mindennapos program, hiszen a tagok sem akarnak minden nap a gondjaikkal foglalkozni, ugyanazokat a segítőköt, társakat nézni. De van három olyan tag, aki az alapítványnál lakik, mert szüleik meghaltak. Biztosítok gondozót számukra, rendezem az anyagi problémáikat, az alapítvány bepótol a lakásfenntartásba.

2014-ben kapcsolatba léptem a Gondviselés Segélyszervezettel: ők

kerestek meg. Nagy gond, hogy évről évre mind nehezebben tudunk működni, mert az állam olyan törvényeket hoz, amelyek nehézséget jelentenek: először volt az akkreditálás, s amint ezt megoldottam, jött a törvény, hogy fizetett szociális gondozót kell alkalmazni, aki után az adót kell fizetni, legújabbán pedig kötelezővé tették a gyógytornász alkalmazását, aki után szintén fizetni kell. A 2%-os adók kezdetben nagy segítséget jelentettek, de mára már nagyon kevés az ebből befolyó összeg. Nem tudom, hogy lesz tovább az anyagiak tekintetében. De eddig ment, valahogy ezután is lesz. Ismerősök, régi kollégák, vállalkozók segítettek.

A Gondviselés Segélyszervezet abban segít, hogy az állam által megkövetelt adminisztratív jellegű feladatokat átvállalja. Tavaly is pályáztak, s már az idén is kaptunk így pénzt, amit a tagokra fordítottunk, hogy jól érezzék magukat.

Nagyon-nagyon szeretném, hogy a segélyszervezet levegye a vállamról a terhet, hogy besegítsen az adminisztrációba. Ez nem azt jelenti, hogy az anyagiak előteremtésében nem fogok segédkezni. Dolgozzon azon a segélyszervezet, hogy olyan ifjak, akik tényleg odavalók, segítőkészek, besegíthessenek a munkába, vagy az alapítvány segítsen nekik. Végző soron az egyház venné át aztán az alapítvány működtetését. Biztosan vannak még hátrányos helyzetű unitárius gyerekek, akik jól éreznék itt magukat, fel kell őket kutatni.

• Milyen tevékenységeken vehetnek részt a tagok?

Megünnepeljük a karácsonyt, a mikulást, az anyák napját, kirándulásokat szervezünk nekik. Leg-

utóbb a Transzfogarason és a Transzalpinán voltunk. Jól érzik magukat... Szerencsénk van Vagyas Attilával, ő igazán minden szempontból segít: autót vezet, kísér, lelkészként is tevékenykedik, a különféle felekezetű tagoknak ökumenikus istentiszteleteket tart. Hálaosan köszönöm neki és Rüszt Tibor lelkésznek, akik mindig segítenek, ha kell, saját autóval állnak rendelkezésünkre.

• **Mi ad erőt ehhez a munkához? Hiszen sokan megrokkannának egy ilyen sors terhe alatt...**

77 évet töltök októberben. Az ember soha nem tudhatja, mi éri. Szeretném, hogy a klubtagok és hozzátartozóik biztonságban legyenek. A kisfiamat 35 éve gondozom. 15 éves korában futballozás után kiizzadt, a fejét a csap alá dugta. Láz, hányás után az orvos azt mondta, látszik, hogy egy gyerekem van. Aztán kómába esett, majd Budapestre mentünk, 8 órás agyműtét-re. És átvészeltém ezt is, soha az életben nem kérdeztem, Úristen, miért tetted ezt velem. Ha velem nem történt volna meg, talán nem vettem volna észre a betegeket az utcán, talán elsétáltam volna mellettük. 1992-ben már elkezdtem a közösségi munkát, 1999-ben az alapítványi munkát is. Szép lassan teszem le a lantot, de lélekben velük, az alapítvány tagjaival vagyok.

• **Hogyan lehet csatlakozni az alapítványhoz?**

Ha vannak jelentkezők, akik hozzánk akarnak jönni, tiszta szívvel, kitárt karral várjuk.

• **Milyen a viszony a tagok, a hozzátartozók között?**

A Gondviselés Segélyszervezet ernyője alatt is szeretném megőrizni

azt a családi hangulatot, ami kialakult az alapítványnál. Olyanok vagyunk, mint egy nagy szerető család. Legutóbb magam is megtapasztalhattam, mit jelent az a közösség, amely tagjaiért aggódik. A kisfiamat műtötték, de olyan üzeneteket kaptam, hogy minden elkeseredésem ellenére is éreztem, nem vagyok egyedül, itt vannak, mellettem vannak az alapítvány tagjai. De ezen a héten műtöttek egy másik kislányt is. Felhívtam az

édesanyját az operáció előtt és után, és ő is elmondta: tudod, milyen jó érzés, hogy a gyermekedért aggódnak mások is?

Az ifjak között soha nem volt pletyka, veszekedés, összetűzés. Soha nem teszünk megjegyzéseket egymás felekezetéről. Ha meghalt közülünk valaki, mindig elmentünk a temetésre, megemlékezünk róla, ökumenikusan is.

• **Többször szóba került az ökuménia, az egymás iránti elfogadással túl van ennek valami története?**

1948-ban a kakasos templom háta mögött levő iskolába jártam, ez akkor református iskola volt. Deák Ferenc református lelkész minden reggel áhítatot tartott iskola előtt.

Megkérdeztek mindenkit, milyen vallású. Felhívták édesanyámat, hogy nem gondolja-e, ha a lánya református iskolába jár, nem kell-e református legyen ő is?

Édesanyám azt felelte, ők 11-en testvérek, ennyi unitárius van Kolozson. És szeretné, ha a lánya is abban a hitben nőne fel, amiben keresztelték. Másnap már nem mehettünk az áhítatra, a kavicsos udvaron játszottam, amíg a többiek a templomban voltak. Aztán Sebe Ferenc unitárius lelkész tartott vallásórát, s amikor kitiltották az iskolából, családi házaknál gyűltünk össze.

Már otthonról úgy indultam el, hogy nekem ez a vallásom. Nagyon megmaradt, hogy édesanyám munkavégzés közben a *Sorsod hagyd az Úrra és a Szeretlek Isten, véghetetlen kezdetű* egyházi énekeket dalolta...

• **Hogyan fogadta, mit jelentett a főtanács melletti méltatás, az emléklap?**

Nem vártam el, mert nem azért dolgozik az ember. De jólesett, hogy észreveszik, hogy vagyunk, hogy dolgozunk. Jó, hogy mások, akik jelen voltak, akiknek tudomására jutott a főtanács melletti méltatás, így legalább észrevehetik, hogy dolgozunk. És rádöbbenhetnek, hogy, kérem, dolgozni kell.

Nem annak örültem, hogy kivittek, megünnepeltek, hanem annak, hogy akik ott voltak, akikhez eljutott a hír, magukba szállhatnak: vajon mindent megteszünk az egyházunkért, vajon mindent megteszünk a nemzetünkért? Vajon mindent megteszünk a gyermekeinkért? Azokért, akik olyanok, mint mi, csak másképpen gondolkodnak és éreznek. Ez egy felhívás volt... Ennek örültem.

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérszótó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett önből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom. Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036)20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester (Kolozsvár)

Tíz éve hunyt el Nagy Károly gondnok

Tíz éve hunyt el Nagy Károly tordatúri unitárius gondnok, és öt éve felesége, Nagy Jolán. Tíz éve annak, hogy felavattuk a kopjafás emlékoszlopot Tordatúron, melyet a második világháborúban elesett magyar honvédek és tordatúri katonák emlékére állítottunk. 2007. október 13-án került sor az ünnepségre, és 15-én Nagy Károly hirtelen elhunyt.

Valahányszor felnézek a kopjafára, mindig ő jut eszembe, az az ember, aki hű gondnoka volt a szépnek, jónak, nemesnek és az egyházközség javainak. Azóta nemcsak szereteteinek lelkében maradt úr, hanem az egyházközség életében is. Mintha az idő megállt volna az ő halálával. Ahogy Kosztolányi írja *Megállt az óra* című versében:

„Az óra áll. És száll a pillanat,
eltűnnek a napok, múlik az év,
a század, ezred és az óra áll.
Az illanó idő szívdobbanása

remegve lüktet által a szobán,
s nincs semmi, semmi nesz,
csak némaság.”

E némaságban ott van az emlékezés, hiszen lelkemben bánatosan, de mégis: mosollyal az arco-

mon gondolok vissza a régmúlt évekre, amikor ő gondnokként segítette lelkészi munkámat, együtt próbáltuk megtartani az egyházközségi életet. Milyen szépen, lassan öszülő fejjel és bölcsességgel rendezte az egyházközség közmunkáit, hívogatta unitárius hitestvéreire a templomba, készültünk együtt az ünnepségek megrendezésére. Szinte nem volt nap, hogy ne tért volna be a lelkészi lakásra, és ne kérdezte volna meg, hogy minden rendben van-e. Odaadó lélekkel fordult egyházához és embertársaihoz. Azóta telnek, múlnak az évek, de az ő tenni akarása, hite, nemes jelleme, az egyházközség iránti szeretete és elhivatottsága hiányzik.

Maradunk a fájó, de lassan széplülő emlékekkel, melyek lámpásként világítják meg szívünket, hogy a reménytelenség és csüggedés ellenére is folytassuk utunkat és munkánkat az ő példáját követve. Örök tisztelet és áldás legyen mindvégig az ő emlékének!

BODOR PIROSKA

Gondolatok Nagy Ferenc festményeiről

Nagy Ferenc egykori segesvári lelkészhez kötődő emlékeim visszanyúlnak azokba az évekbe, amikor még nem is ismertem személyesen. Az almási vallásórák ének- és dallamvilága, amelynek Bencző Dénes pap bácsi mestere volt, egy mosolygós, fiatalos férfit állított képzeletem elé. Ilyennek ismertem meg Nagy Ferencet 1983-ban, amikor fiatal segédlelkészként beálltam én is a sorba. Utolsó voltam akkor, ma már kevesen vannak előttem idősebb kollégáim. Közel harminc évig tanúja lehettem annak a színes világnak, amellyel megáldotta őt a Teremtő. Prédikált és hozzászólt, verselt és énekelt, szípkázott szóforgatagaival, és lankadatlan volt a szolgálatban, a mosolyban. Ezt önmagának is így fogalmazta meg: „Nem tudok meg-

állni –/ mennem kell a sírig,/ s no már még tovább is,/ kikben lelkem izzik.”

Természetes volt számomra, hogy szeptember 3-i, marosvásárhelyi festménykiállítását gyermekdalaival indítsam. Így csendült fel a *Vasárnap, legszebb nap, Dombon van a templomunk, Eshet az eső, hullhat a hó, Ez a mi kis otthonunk*, és énekeltük úgy, ahogy egykor megtanultuk, nem volt fontos az, ha néha különbözött a szöveg ajkainkon. És énekelte a 70-80 éves egykori vallásórás is, a gyermek, a lelkész, az unokák és dédunokák, s e színes zenei világból Jakabházi Béla ny. tanár bevezetett a festmények világába. Megelevenedett a szülőváros, Segesvár, ódon falaival és házaival, a Segesvárt körülölelő erdő és fái akár *Magányosan*, akár *Együtt*, a *Küküllő új hídja*, a tengerpart sziklás ormaival vagy épületeivel, a *Pap utca másként*, árvíz

utáni tájak s a *Szomjatoltó vizeskancsó pohárral és könyvekkel*.

A jelen levő Kedei Zoltán festőművész egy találkozását mesélte el Nagy Ferencel, amikor a lelkész idézte a festőművészt, Kedei Zoltánt: „A művészet van, akinek pénz, van, akinek szerelem. Én az utóbbit választottam.” Nagy Ferencnek ezért nincs festménye másnál, csak családjánál, főként unokáinál.

Török Elek nyugalmazott lelkész-esperes is emlékeket idézett föl, kedveseket és fájdalmasokat, amelyeket a két lelkészi család együtt élt át Budapest ostromakor. Egy szép és gazdag életút pár lépését elevenítettük meg jóindulattal és szeretettel.

Hiszem, hogy e sorok olvastán még nagyon sokan felidéznek emléket, „s míg a szívünkben dal fakad, mindig süt a Nap”.

NAGY LÁSZLÓ

UNITÁRIUS SPORTTÖRTÉNET

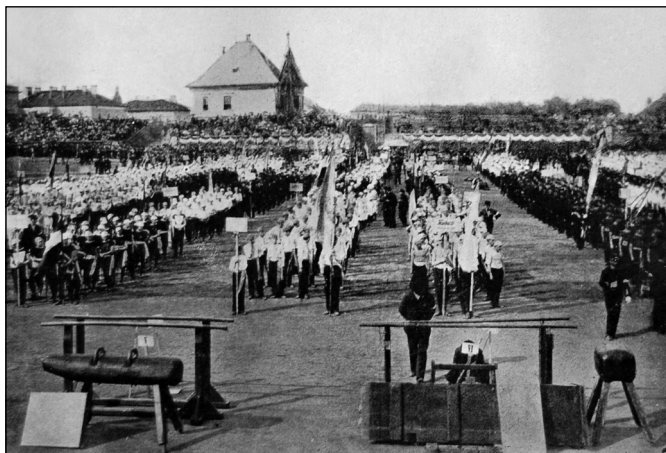
Unitárius kollégisták sportsikerei az első világháború előtt

KILLYÉNI ANDRÁS

• Az 1896-os millenniumi év sport szempontjából is jeles eseményekkel bírt. Június 2–3-án került sor az országos iskolai tornaversenyre a fővárosi Millenárison, ahol az ország minden részének középiskoláiból gyűltek össze a versenyző csapatok.

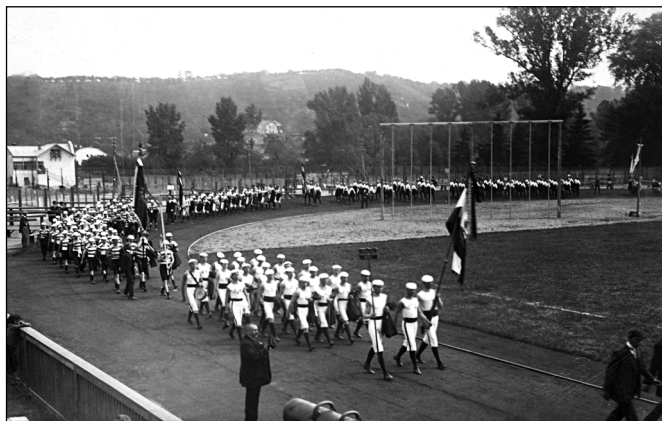
A részt vevő diákok és tanáraik június 2-án a Károly-kaszárnya udvarán gyülekeztek, és zene kíséretében az Andrássy úton vonultak fel a Millenáris felé. A versenytéren délután négy órakor nagy tömeg várta a királyt, akinek díszpáholya előtt felvonultak az ifjú diákok. A király köszöntése és a Himnusz elénekélése után Szedlacsek tornatanár (a *Tornaügy* szaklap egyik szerkesztője) irányítása mellett az ötezer diák szabadgyakorlatokat mutatott be, majd az intézetek egyenként bemutatták katonai rendgyakorlataikat, buzogány- és szertornagyakorlataikat.

Ezután a király a versenyzők közé sétált és üdvözölte őket, valamint az ünnepélyt rendező tanárokat. Az első nap a tornaversennyel fejeződött be, a király pedig az utolsó versenyző távozása után hagyta el páholyát, kifejezve meglegedését.

Az 1896-os millenáris közös tornászás

Másnap atlétikai versenyek sorát bonyolították le. Kolozsvárt csak az Unitárius Kollégium és a tanítóképző csapata képviselte. Az unitáriusok (felkészítőjük Gspann Károly, aki 1895-től 1897-ig tanított a kolozsvári iskolákban tornát) 43 fős csapata igen szép eredményt ért el a versenyen. Nagy Miklós, az iskola VIII. osztályos tanulója súlydobásban bronzérmet, Ūrmösi Sándor szintén VIII-os tanuló futásban bronzérmet, az iskola tornászcsapata pedig három díszoklevelet kapott, emellett a mintacsapatok közé sorolták – ez igen nagy kitüntetésnek számított.

A diákcsoportok felvonulása az 1913-as versenyen

„Hazaérkeztünk Kolozsvar város polgármestere jött a jeles tornászok üdvözlésére igen nagy számú közönség kíséretében. Az ifjúság itthon maradt része tanáraik vezetése alatt zenészővel vonult ki társai fogadására, s cserkoszorút fűzött a dicsőségesen hordozott lobogóra. Este társas vacsora volt a tornászok tiszteletére.” [A kolozsvári Unitárius Főiskola (hittani intézet, főgymnasium és elemi iskola) értesítője az 1895–96-ik tanévről, szerk. Boros Sándor, Kolozsvár, 1896.]

A kolozsvári sporttelep 1911-es felavatása után lehetőség nyílt nagyszabású iskolaközi versenyek rendezésére. 1913-ban, illetve 1914-ben dr. Szabó Dénes egyetemi tanár, a Kolozsvári Egyetemi Atlétikai Club elnöke javaslatára rangos iskolaközi versenyeket rendeztek. A verseny kezdetekor az egyes iskolák csapatai egyéni mezbe öltözve végigvonultak a pályán a nézők előtt, az előtornász vitte a csapat zászlóját az élen.

Ezután megkezdődtek a különböző versenyek. Kötélmászásban, rúdmászásban, különböző futásokban, váltóban, valamint magasugrásban is bajnokokat avattak. A versenyek labdajáték-vetélkedővel fejeződtek be (füleslabda, kótya és labdarúgás). Dr. Szabó Dénes vándordíjat is alapított: az iskolaközi versenyek összetett eredménye alapján a legtöbb pontot gyűjtő intézet csapata átvehette az általa adományozott selyemzászlót. A vándordíjhoz azt a kikötést tette, hogy az az iskola, amely háromszor egymás után vagy megszakítással ötször elnyeri a zászlót, azt végleg megőrizheti. E vándordíj mellett az alsóbb osztályosok számára ezüstserleget is adományozott az egyetemi tanár.

Az első versenyt 1913. június 1-jén rendezték a városi sporttelepen. Beneveztek a katolikus, református

és unitárius főgimnáziumok, valamint a tanítóképző, a kereskedelmi akadémia és a polgári iskola csapatai, közel 100 tanuló.

A diákok a református kollégium udvarán gyülekeztek, innen dob- és trombitaszó mellett végigvonultak a városon a sporttelepig. A felvonulás és a Himnusz elénekzése után szabadgyakorlatok következtek katonazenére, majd a mintacsapatok tornabemutató-

ja, ezután pedig az egyéni versenyszámok. A versenyt az unitárius gimnázium nyerte 121 ponttal, második a református kollégium lett 114 ponttal. A verseny végén a versenyzők együtt vonultak el, élen a győztes csapattal, amely a selyemzászlót vitte.

A kolozsvári középiskolák versenye 1914 nyarán megszakadt, a háború kitörése miatt a versenysorozat nem folytatódhatott tovább.

A Kereki Gábor Tanulmányi Alap

Joan Kereki férje, Kereki Gábor lelkész emlékére olyan alapot hozott létre, amely a magyar unitárius lelkészek és teológiai hallgatók számára lehetővé teszi, hogy az oxfordi Harris Manchester College-ban és a manchesteri Unitarian College-ban képezzék magukat. Ez az alap a maga 650 000 angol fontnyi összegével egyike a legbőkezűbb adományoknak, amelyet az unitárius főtanács (General Assembly) az utóbbi években kapott.

Joan Kereki 2016. január 2-án elhunyt, azonban a hagyaték rendezése elég sok időt vett fel. Az alap kamatai a következő gazdasági évben már felhasználhatóvá válnak.

Joan Patricia Kereki 1920. február 2-án született. Amikor Croydonba költözött, barátnője, Connie Crookes vezette be a helybeli unitárius gyülekezetbe, ahol Kereki Gábor, Connie férje szolgált. Amikor Connie rákos lett, Joan ápolta. Nyolc évvel Connie halála után, amikor a lelkész nyugalomba vonult, összeházasodtak.

Kereki Gábor 1914-ben született Erdélyben, nagy múltú unitárius családban. Kolozsváron végzett, majd 1937-ben Budapesten kezdte lelkési és vallás-tanári szolgálatát. 1939-ben Kocsordon szolgált, de visszahívták Budapestre, majd a háborúban és az orosz megszállás alatt szolgált, megtette, amit tudott a mindkét oldali üldözöttekért.

1947-ben menekülnie kellett Magyarországról, a Harris Manchester College-ban végzett tanulmányai után Tenterden és Northiam gyülekezeteiben szolgált. Egy előkerült levele szerint igyekezett a nyilvánosságot kerülni, hogy a Romániában élő nagyanyját és egyházát ne érje miatta bántódás. 1961–1984 között Croydonban volt lelkész. A Brit és Külföldi Unitárius Egyház (BFUA) elöljárója, az Essex Hall Alap és dr. Williams könyvtárának megbízott tagja volt, emellett tökéletes angoltudását igazolja, hogy a *Green*

hymnal, az angol unitáriusok énekeskönyve szövegeit összeállító bizottság tagja volt.

Joan és Gábor nagyjából egy évtizedig voltak házasságban. 1990-ben, amint szabaddá vált az út, hazalátogattak Budapestre, ahol sok régi ismeretséget felújított a lelkész. Joan férje halála után is ápolta ezeket a kapcsolatokat, különösen Kocsorddal, de az unitárius ügyet mindig is szíven viselte.

Így jöhetett létre a Kereki Gábor Alap, amely az erdélyi és magyar lelkészképzés ügyét szolgálja. Az angol-magyar/erdélyi kapcsolatok a 19. századig nyúl-

nak vissza: 1860-ban érkezett az első magyar unitárius hallgató a Manchester New College-ba. Az első világháború előtt 28 hallgató tanult a Manchester New College-ban, közülük került ki az unitárius egyház hét püspöke. Ezt a tanulmányi kapcsolatot erősítette meg Emily Sharpe is, aki 1911-ben létrehozta a Sharpe Magyar Ösztöndíjalapot.

A régi és legújabb ösztöndíjalapok minden bizonnyal megerősítik a történelmi brit-magyar unitárius kapcsolatokat

A Kereki Gábor Alapkezelő és a Sharpe ösztöndíj együttesen járulnak hozzá a brit és magyar unitárius kapcsolatok elmélyítéséhez, a lelkészképzés gazdag hagyományának erősítéséhez, folytatásához.

DEREK MCAULEY

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0746 234 917

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

Két keréken Isten országa felé!

PÉTERFI ÁGNES

• „Ne aggódj, ha fellegvárakat építettél. Ott vannak a helyükön. Most rakd alájuk az alapjukat.” (H. D. Thoreau)

Nyár megérkeztek a Sepsiszentgyörgyi Dávid Ferenc Ifjúsági Egyletben néhányan izgatottan vártuk, hogy ez az évszak közel kerüljön testvéréhez, az őszhöz. Álmokat, terveket és fellegvárakat kezdtünk el építeni, hogy majd két keréssel alapot rakhassunk ezeknek augusztus 21–28. között. Alapot, hogy ne csak ragyogó illúzió legyen, ne csak vágyálom, ne csak egy üres sablon. Jó köveket választottunk, most már tudjuk. Biztosan tartják, kétségbevonhatatlanul őrzik és védelmezik azt a négyszázötven letekert kilométert, amely által közelebb léptünk önmagunkhoz, egymáshoz és a Mindenhatóhoz.

Első reggel, alighogy pirkadt, a templom udvara színekavalkádba öltözött: zászlók, rikító mellények, sisakok, kesztyűk, lámpák és villogók, no meg „kedvenc mindenünk: a biciklik” üzenték: Indulunk. Pár óra elteltével jelentkeztek a testi fájdalmak: alig tettük meg az arra a napra számolt táv felét, megkezdődtek a viaskodások. Nem, nem egymás között, hanem belül, bennünk. A pihenők után nehéz volt visszaülni a biciklire, s újra meg újra megküzdöttünk a bennünk lakó, kényelemhez és lustasághoz szokott énünkkel, aki akkor még alig hallhatóan próbált lebeszélni a célról. Az idő sem tartott velünk, esőre állt. Pillanatok alatt, panaszkodás nélkül kaptuk magunkra az esőkabátokat, és haladtunk tovább. Megérkezésünkön már szaporán permetezte az ég a földet, s mi fáradtan ültünk körül az asztalt. Fáradtságunk izgatott örömmel vegyült, gitárszóval és gyertyákkal köszöntük meg társunknak, hogy megszületett és van nekünk. Aztán jött az álom. Többen nehezen tudtunk elaludni, a matracon fekvé is tekertünk. Izomláztól égő testünk nehezen engedelmeskedett az álomnak. Az ébredés csendes volt, nem olyan, amit elvárunk a fiataloktól, nem szólt zene, nem volt kacaj, sőt még telefonok sem voltak a kézben. Csak a csend. Erőt adott, biztonságot, és felkészített az egyik leghosszabb és legnehezebb útvonalra. Elhajtv a Vargyas tábla mellett, tudtuk, nagyon messze van még Parajd, és számtalan magas dombot kell meghódítanunk. Felfele haladva a dombokon a legmélyebb úton jártunk belül. Az első nap bennünk csak alig hallhatóan szóló „állj meg...” egyre hangosabb lett, és a nap végére már üvöltött. Ezen a belső üvöltésen diadalmasan kerekedett felül az egymásra figyelés, az egymás támogatása, azok a hangosan kimondott szavak, amelyekre csak annyit lehet mondani, hogy igen, ezek jó szavak. Azok a csendes, nem tökéletes érzések és gondolatok, amiket küld-

tünk a felettünk örkdőnek. Kevés volt már hátra. A kísérőautóban ülők tapssal fogadtak érkezünkön. A bicikliket vegyes érzésekkel támasztottuk egymásnak, majd fát hordtunk és tüzet raktunk, vacsorát főztünk, sátrat húztunk, és megköszöntük az erőt, mely vitt, hajtott és nem hagyott el. A reggel újra csendes volt, a sóbánya mélysége, a sok ember látványa vegyesen hatott ránk. Minden pörgött körülöttünk, zajos volt az élet odakint, mi mégis lelassulva, békés mosollyal nyugtáztuk, mennyivel többek vagyunk most a láthatóknál. Úgy hittük, nehezebb lesz otthagyni a kényelmet, s visszaülni a két kerékre negyedik reggel, de mindenki mosolygott, és már alig vártuk, hogy az első zászló mögött felsorakozzunk. Akkor és ott rájöttünk, hogy átléptük a határt, közelebb vagyunk már Isten országához. Ahogy nőtt a megtett kilométerek száma, egyre inkább élveztük. Rátaláltunk testünkre, eggyé váltunk a természettel, és nagyon közel éreztük azt, aki mindezt megalkotta nekünk. A forgalmas utakon óvatosan haladtunk, a földutakon pedig ki-ki a saját tempójában, önmagával és Istenével. Felgyorsultak a napok. Hatodik este a tűz köré kucorodva, annak lángjában melegedve nevettünk és sírtunk. Felidéztünk mindent. Elmondtuk a külső és belső élményeinket. Vasárnap két keréken érkezünk istentiszteletre. A drága szülők és a gyülekezet fogadtatása lenyűgöző volt, ölelések tömkelege, örömkönnyek sokasága. Mi csak csendben néztünk egymásra. Zárándokok vagyunk. Hazaértünk. Megértettük azt, amiről Jézus beszél. Megértettük az Isten országát. Tudjuk, hogy hol van.

Figyeltünk egymásra, támogattuk egymást, mélyen, úgy igazán megláttuk egymás lelkét. Volt, hogy fáztunk, de olyankor mindig akadt köztünk valaki, aki jól megrakta a tüzet. Volt, hogy görcsölt hátunk, lábunk vagy épp a nyakunk, de mindig akadt valaki, aki néhány mozdulattal enyhített a fájdalomon. Volt,

hogy dagadt a térdünk, de akadt valaki, aki bekötözte. Volt, hogy belázasodtunk, de akadt valaki, aki forró teát készített. Volt, hogy sírtunk, de ott voltunk egymásnak ölelésre. Volt, hogy kutyák támadtak, de ott volt valaki a nagy fehér buszban, aki úgy óvott, úgy vigyázott, mint féltő apa a gyerekeit. Volt izomláz, de volt valaki, aki minden megállónál édességgel várt. Voltak kétségeink, de ott volt az a Valaki minden pillanatban, aki teremtett, és aki gondunkat viseli szüntelen.

len. Ez a történet mi voltunk és annak az ígérete, amilyenekké lehetünk egyszer.

Köszönjük a vargyasi, székelykeresztúri, olthévízi és kálnoki egyházközségeknek és lelkészeiknek a fogadtatást. Köszönjük a Magyar Unitárius Egyháznak, Kovászna Megye Tanácsának, az ODFIE-nek, a Gondviselés Segélyszervezet Háromszéki Fiókjának, a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségnek a támogatást, amellyel lehetővé tették, hogy útra keljünk.

Néptánc tábor Bencédben

Ötödik alkalommal szervezte meg egyházközségünk az „Egy élet a tánc, melyben lélek a dallam!” mottót viselő néptánc táborunkat. Korábban pályázati támogatásból, idén az amerikai testvérgyülekezetünk adományából fedeztük a tábor költségeit.

Kányádi Sándor költőnk által megörökített kis történet jut eszembe: az egyik falusi iskolában a költő jelenlétében a tanító felteszi a kérdést egy kisfiúnak, hogy szerinté mi a vers. A kisfiú ezt a választ adta: „A vers az, amit mondani kell!”. A vers az, amit mondani kell! A népdal az, amit énekelni, dalolni kell, a néptánc az, amit járni kell!

Ennek a tábornak, ennek a kezdeményezésnek ez volt és ez a célja, hogy daloljunk a népdalt, hogy gyermekeink, fiataljaink kóstoljanak bele, szeressék meg, tanulják-járják azt a táncörökséget, ami a miénk, a mi kincsünk, amely, ha nem vigyázunk, feledésbe merül, odalesz!

Nemes Annamária tanárnő és Józsa Levente néptáncoktató nagy türelemmel és szeretettel vezették gyermekeinket a tanulás útján. Idén felcsíki és udvarhelyszéki táncokat és népdalokat tanítottak.

A tábor másik célja az, hogy unoka-, dédunokacsalogató is legyen, hiszen erre a hétre a máskor csendes-magányos otthonokba tértek haza a kicsi vagy nagyobb unokák, dédunokák, hogy felferjék az udvar csendjét, hogy összebarátkozzanak az itthon élő gyermekekkel. És mi, idősebbek örömmel számolgattunk, 30-40 gyermek, hát akkor mégis-mégis va-

gyunk. Boldogan tapasztaltuk azt is, hogy amiként a mi gyermekkorunkban a patakmeder boldog gyermeknevetéstől csengett, úgy most is, a szabadidőben együtt játszottak, hancúroztak gyermekeink, és alig tudtuk estefelé hazavinni bekoszolódott ruhájú-arcú gyermekeinket, unokáinkat! Egy kicsit bele akartuk írni a szívünkbe ezt a falut, hogy legyen ez a tábor s az együtt töltött idő szép nyári emlék, amelyre felnőtt fejjel is – reméljük – jó lesz visszagondolni. Egyik népdalgyűjtő vallotta, hogy valahányszor eszébe jutott egy-egy régi dallam, „ilyenkor újra otthon voltam, és felvillant előttem a régóta eltűnt utcák, házak, csűrök vonulata. Különös érzés. A régen hallott dalok hang-sora visszacseng. Gyermekkorom eleven emlékei mozdulnak meg bennem, hiszen ezekkel a dalokkal születtem, ezekkel a dalokkal nőttem fel”.

Villanjon fel évek múltával is egy-egy régi dallam, és hozzon haza, ha kell, vagy vigyen vissza a múltba, elevenítsen fel házat, utcát, csűrök vonulatát, szülői arcokat, nagyszülői portákat! Hogy kik ma gyermekfejjel és -szívvel gondtalanul együtt voltak, egykoron azt érezték: „Amerre járok, játékos tavaszban, kalászszerű nyáron, mindenhol, mindig, mindig visszavágyom!” (Molnos Lajos: *Amerre járok*)

Hisszük, hogy nem volt hiábavaló az együtt töltött idő, hogy a jelenlevőknek örömet szereztek a záróünnepély alkalmával bemutatott szép műsorral, és hisszük, hogy lesz folytatása a jövőben is ennek a kezdeményezésnek!

MAKKAI-ILKEI ILDIKÓ

Rendhagyó családi találkozó Vargyason

Jó, hogy egyre sokasodnak Háromszék-szerte a családi találkozók. A fiatalok megismerik a familia öregjeit, megízlelik, milyen egy rokoni, vér szerinti közösség tagjának lenni. A június 25-ei vargyasi találkozó kettős célt szolgált: templomba hívta ismerkedni a közel száz együvé tartozót, és egy család- és egyháztörténeti kötettel is megörvendeztette a család tagjait. Pontosabban déd- és ükunokák találkozójára érkezett Vargyasra az a közel száz rokon, akik mind néhai vargyasi Kisgyörgy Sándor (1845–1935) unitárius lelkész-esperes és családjához szorosan kapcsolódó Kis Tamás (1846–1909) korabeli vargyasi unitárius énekevezér és kántortanító leszármazottai. Így hát kettős családi találkozóra gyűltek össze a Székelyföldről, Erdélyből, Magyarországról és még a távoli Svédországból is azok a többedízigeni leszármazottak, akik a földrajzi távolságok miatt éppen ezen a találkozón ismerkedhettek meg egymással személyesen.

Az unitárius templomban ünnepi istentisztelettel vette kezdetét a találkozó. Ilkei Árpád fungens helybeli lelkész üdvözölte a vendégeket, és szószéki beszédében (ApCsel 1,8) azt az isteni megtartó erőt kereste, amely egy csokorban, rokonsági kötelékben, együtt való munkálkodásban tudta tartani a régieket, a ma élők felmenőit, akik a kor szerényebb lehetőségei közepette is csodákat tudtak művelni, olyan csodákat, amelyek ma is éltető erőt sugároznak minden élő családtagnak számára.

Az istentiszteleten

Az emlékezők közösen vonultak ki a temetőbe az esperes-lelkész és a mester egymás mellett fekvő családi síremlékeihez. A dédunoka Kisgyörgy Sándor és a kettős dédunoka Kálnoki-Kis Sándor mondtak emlékbeszédet, majd elhelyezték az emlékezés virágkoszorúit.

Zsúfolásig telt az egykori kántori lakás gyülekezeti terme, könyvbemutatóra gyűltek a résztvevők, hogy kézhez kapják azt a vaskos, mintegy 400 oldalas kiad-

Dédunokák a síremléknél

ványt, amely a lelkész-esperes sokáig elfekvő, eltűnt, majd újra előkerült emlékiratait tartalmazza, valamint korabeli és mai fényképfelvételeket [Kisgyörgy Sándor (1845–1935) unitárius lelkész-esperes emlékiratai, Budapest, 2017]. A kötet előszavát a dédunokák: a székelyudvarhelyi Bencze Gábor és a már említett, Budapesten élő Kálnoki-Kis Sándor és Kisgyörgy Sándor írták. A kiadvány az esperes két részből álló, dokumentumértékű emlékiratával, a 19. század második felének és a 20. század első harmadának erdélyi történéseivel, népeleti és egyháztörténeti adathalmazával ajándékozza meg az olvasót. Kiadója a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete és a Kisgyörgy dédunokák. A kötettel minden erdélyi egyházközséget és a harmincegy déd- és ükunokát megajándékozták.

Az emlékiratíró Kisgyörgy Sándor a Kisküküllő megyei Dombórról indult, ahol édesapja kántortanító volt. A tordai (ahol Orbán Baláznak volt kalauza a legendás hasadéokban), majd a kolozsvári Unitárius Kollegium után (ahol laborfalvi Berde Áron volt egyik eminens tanára) a teológia következő Kriza János püspök tanársága idején. Felszentelése után 16 évig kénosi, majd 41 évig vargyasi lelkészként szolgált. Kénosi szolgálata idején a székelyudvarhelyi unitárius egyházközség alapító lelkésze volt, amely akkor Kénoshoz tartozott. A most nyomdafesték alá került emlékiratait – szinte hihetetlen – 86 éves korában vetette papírra 1931-ben, „ajánlva minden közügyszertő embernek elolvasásra”. 1935-ben helyezték örök nyugalomra a vargyasi temetőben.

A családi találkozón jelen volt Török István és Simó Sándor, a Háromszék-Felsőfehéri, valamint a Székelyudvarhelyi Egyházkör esperesei, Sütő Levente Lehel, Vargyas község polgármestere és a család legidősebb élő tagja, a századik éves Dimény András volt vargyasi unitárius lelkész, valamint a 89 éves Borbáth Albertné Sós Emma vargyasi lakos, mindketten élő emlékezők, akik a szerkesztőkkel megosztották az emlékiratíróval kapcsolatos gyerekkori emlékeiket.

A kötetet július 2-án a budapesti Nagy Ignác utcai unitárius templomban is bemutatták.

KISGYÖRGY ZOLTÁN

Kézművestábor az Unitárcoop Alapítványnál

Augusztus 14–19. között egyhetes, korosztály-független nappali tábor zajlott Marosvásárhelyen, az Unitárcoop Alapítvány székhelyén. A tábor – elnyerve a Maros Megyei Tanács egyik kiírt pályázatát – az alapítvány munkatársai és önkéntesei valósították meg. A táborhoz a marosvásárhelyi unitárius egyházközségek részéről is nélkülözhetetlen erkölcsi támogatás érkezett.

Dél előttre fordult a nap korongja, nyílt a kapu. Valaki belépett. Majd ismét nyílt, és ismét érkezett valaki. Valami megmozdult Marosvásárhelyen.

Az érkezőket a bejáratnál egy jelenléti füzet fogadta. A résztvevők, akik vagy régebből ismerték az alapítványt, vagy baráti meghívás alapján érkeztek, tudták is meg nem is, mire számíthatnak. A népi motívumokkal átszőtt tevékenységek külön-külön ismertek voltak az évközi klubtevékenységekről, viszont ez az első alkalom, amikor így összességében, együttes felvonultatásban képezték egy többnapos tevékenység témáját. Az érkezőket és szervezőket körülölelő gyermekzsivaj pedig fokozta, átszínezte az immár egészen táboriassá fejlődött hangulatot.

Nem volt szükség drága felszerelésekre, sem költséges reklámokra. Néhány jóhiszemű szervező és kis létszámú tevékenységfelelős egészen egyszerű eszközök és könnyen mozgatható infrastruktúra segítségével több tucat felnőttnek és gyerekeknek nyújtott lehetőséget békés, családi jellegű belvárosi vakációzásra.

Az őseinktől örökölt egyszerű foglalkozások átszőtték a tábor mindennapjait, a népi motívumok ki-hímezték, átfestették a felnőtt résztvevők mindennapi munkától megfáradt lelkét. Az isteni gondviselés teremtette békében egy ideális világ született meg napi néhány órára. Lekvárverseny, gyógynövény-bemutató vagy épp papírbékák versenye csalogatta a választható tevékenységekre az érdeklődőket.

Mindenki tette a dolgát és megtalálta a helyét. Senki nem azt kérdezte legelőször, hogy te milyen valóság vagy, téged hol kereszteltek. Csak tette a dolgát, s

ügyelt, hogy kár ne történjen, baj ne essék. Mindenki vigyázott, hogy a beszélgetések fonala el ne tévedjen valamely rossz vagy sértő irányba. A gyakorlatban a varrás, szövés, agyagozás, papírhajtogatás, gyöngyfűzés, nemezelés és festés közben ismerhettük fel, hogy a vallási különbözőség nem elválaszt, hanem éppen összeköt. Eszmecserére adott alkalmat, kérdezz-felelek játékra. Közben pedig színesebb volt a munka, életszerűbb, szélesebb látókör formálódott.

Beletanulhattunk a népi mesterségek tudományába, amelyek maholnap a feledés homályába vesznek. Betekinthettünk a népi motívumok végtelennek tűnő tárházába. Mindezt a különböző családi kultúrák, eltérő társadalmi életformák okozta szakadékoktól függetlenül. Népszerű színfoltja volt a hétnek az újrahasznosító sátor, ahol a sok gyermekhez alatt feleslegessé vált anyagokból keletkeztek játékok, dekorációk, sőt épületek is.

Az elkészített tárgyak pedig önmagukért beszélnek, melyeket emlékül haza is lehetett vinni, de sok megtekinthető volt és lesz a vásárokon portéka formájában.

A tábori hangulat zárómozzanataként kiadós bográcsgulyás elkészítése tette még feledhetetlenebbé a közösen eltöltött időt. Valami elindult. Reméljük, lesz folytatása, reméljük, hogy új hagyományt alkottunk. Az üzenőfalón lévő kérések és megjegyzések alapján minden valószínűség szerint lesz folytatása, egy újabb hagyománya a hagyományörzésnek.

ADORJÁNI ALPÁR KÁROLY

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

Katonás bukás

Az egykori kollégium hallgatói latinórára igyekeznek. Egyikük igen izgul, mert sejti, a számonkérésen nem fog jeleskedni. Félelme beigazolódik. A tanár őt hívja a táblához felelni. Kezdetnek egy kis bemelegítő szóismétlés, majd deklinálás (főnévragozás):

– Peti, mondd szépen, mi a katona latin megfelelője?

Néma, kínos csend. Az osztálytársak megpróbálnak segíteni, súgják:

– Miles, milites...

Peti – boldogan, hogy tán megússza – ismétli, amit hall:

– Mi lesz... Mi lesz?!

A tanárnak elfogy a türelme:

– Mi lesz, mi lesz, hát az lesz, hogy megbuksz, fiam!
(UK)

Gyötör

Tóth Mária *A tizedik zsidó* című novelláskötetét olvasva, egy mondatföredékre lettem figyelmes: „a XXI. század emberének fő vétke a bűntudat. »Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság« (1 Ján. 1,8). Igen ám, de az igazság vállalásához egy dolog szükséges, fogjad magadat, és kiállsz a porondra”.

De ki az, aki a mai világunkban oly könnyen kiáll a porondra? Vagy egyáltalán van-e szükség kiállni a porondra? Megéri-e ebben a 21. századi wellness-keresztény világunkban ilyen könnyelmű cselekedetekre buzdulni? Amikor például itt, Segesváron a helyi lelkész vasárnapról vasárnapra elkezdte hirdetni a XII. unitárius vasárnap megrendezését, akkor ő már tudta, hogy egyetlen dolog, amire számíthat, hogy az egyházközség tagjai minél nagyobb számban eljönnek a templomba, és majd feliratkoznak az ünnepi ebédre és az azt követő mulatságra. A háttérben történő szervezés már egy mellékes kis procedúra, teljesen lényegtelen. A lényeg, hogy mindenki csak kapjon, csak kapjon és kapjon. Így aztán az adakozásra való hajlandóság lassan kikopik az emberek tudatából. Aztán egyszer csak az egyik egyházközségi tagunk mondatára lettem figyelmes, amely így hangzott: „Tiszteletes úr, maga csak minket gyötörjön!”. Végre valaki, aki rá mer tapintani a dolgok lényegére! – így örvendeztem magamban, és még hálás is voltam a felszólalónak az elhangzott mondatáért.

Ezt a mondatot lehetne többféleképpen is értelmezni: úgy, mint felszólítást (!), úgy, mint felkiáltást (!), vagy csak egyszerű kijelentést, talán némi szemrehányást, de biztatásként is fel lehet fogni. Én akkor ott, az adott pillanatban a biztatást éreztem kihallani a felszólaló hangjából a lelkész felé. Mert ha a szó jelen-

tését nézzük, akkor valakit gyötörni, lelkiekben gyötörni, az nem más, mint hosszasan, kellemetlenül, meg-megújuló kínzó fájdalmakat okozni neki. Aztán még ott van a gyötörő személy érzésvilága is. Az vajon milyen lehet? Egy egész délután gondolkodtam ezeken az olvasott és elhangzott mondatokon, miközben persze paradicsomot öröltem. Még a Szentírásba is beleolvastam, és próbáltam visszaemlékezni olyan bibliai történetekre, amelyekben az emberek gyötörték egymást, mint például Delila Sámson, vagy ahogyan a próféták gyötörték a föld lakosait.

A Prédikátor könyvében olvastam, hogy a nap alatt minden dolog a léleknek a gyötrelme, és hogy minden csak hiábavalóság. És akkor még idekívánczik az egyik teológus megjegyzése, amely valahogy így hangzott: „Akik jönnek a templomainkba, azok csak azért jönnek, mert nincs hová máshová menniük, mert ha lenne hová menniük, akkor oda mennének”. Könnyen meglehet, hogy ez a teológus egy eljövendő püspök. Mert hányan vannak mai világunkban nagy emberek, vezetők, akiknek fiatalkorukban lett volna hová templomba menniük, de máshová mentek, és ma már a farizeusi fő helyre menve imádkoznak. Augusztus 20-án is lett volna hová menniük a segesvári egyházközségi tagoknak, hisz kisebbségi fesztivál volt a városban, de azért 75-ön eljöttek a templomba, és a prédikáció (Jer 30,3) után meghallgatták Széll Róbert Pál (IX. o. tanuló) szavát (Váci Mihály: *Még nem elég!*), valamint Barabás Ferenc volt egyházközségi gondnok gondolatait. A Hegedüs Ferenc-féle vendéglőben 70 ember jelentkezett az ünnepi ebédre és az azt követő mulatságra. Volkán Sándor zenész ének-számai hallatán megtapasztalhattuk: „semmi sincs jobb, mint hogy az ember örvendezzen az ő dolgaiban, mivelhogy ez az ő része e világban” (Préd 3,22).

BENEDEK ENIKŐ

Munkával és imádsággal

A vargyasi unitárius templom harangjai szeptember 2-án nem mindennapi eseményre hívták a gyülekezetet. Ekkor ugyanis hivatalosan is beiktatták Ilkei Árpád lelkészt, aki a harmadik helybeli lelkésze a gyülekezetnek. A beiktató ünnepséget megkezdve Szabó Előd, a Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör jegyzője felolvasta a püspöki hivatal határozatát. Ezt követte a lelkész beköszöntő szolgálata. Beszédében a hazaérkező lelkész kiemelte, hogy a munka csak úgy lesz sikeres, ha közös erővel történik. A munka mellett ott kell lennie az imádságnak is. Így a gyülekezet és a lelkész együtt, hangos szóval mondta el a Miatyánkot. A beszédek sorát folytatta Gyerő Dávid főjegyző, aki mint püspöki megbízott vett részt a beiktatón. Ezután az egyházkör esperese ünnepélyesen átadta a

templom kulcsát, a Bibliát, a kelyhet és az egyházközség pecsétjét.

A köszöntések sorát megnyitva az egyházközség és a keblitanács nevében beszédet mondott Tóth Péter gondnok, őt követve hangzott el az egyházközség ünnepi műsora. Máthé Edina az egylet nevében köszöntötte a lelkészt, majd Andorkó Ferenc nyugalmazott lelkész, a nyugdíjasklub nevében Andorkó Rozália, Tóth József római katolikus plébános, Bod Péter református, Kunos Lajos evangélikus lelkész, Simó Sándor, a Székelyudvarhelyi Egyházkör esperese, az ULOSZ részéről pedig Szabó Előd mondott beszédet. A köszöntések sorát zárva Sütő Levente Lehel polgármester partnerségéről biztosította a lelkészt.

Reméljük, hogy a gyülekezet és új lelkésze együtt tudja építeni a jövőt.

ILKEI LÓRÁND

Lélek- és közösségépítés a Gyergyószéki Unitárius Napokon

Jó lélekkel, egymás szeretetében és kedvességében voltunk együtt szeptember 9–10. között egyházközségünk rendezvényén, a III. Gyergyószéki Unitárius Napokon. Az anyaegyházközségből és a szórványokból közel százan ünnepeltünk együtt. A kétnapos programban volt áhítat, előadások, közösségépítő játékok, szórakoztató játékok, zenei előadások, istentisztelet.

A rendezvény nyitányaként alkalmi áhítatot tartottam, majd Szentgyörgyvölgyi Gábor, Budapest V. kerületének önkormányzati képviselője, testvérvárosi tanácsnoka és Fórika Krisztina, Gyergyószentmiklós önkormányzatának külkapcsolati referense mondtak köszöntőbeszédet.

Ezt követően Andorkó Júlia Eszter, az *Unitárius Közlöny* szerkesztője „...színésznőt szerettem” – *Laborfalvi Róza és Jókai Mór, a nemzet színésznője és a nemzet írója* címmel tartott előadást. Nem irodalomtörténeti elemzést nyújtott a hallgatóságnak, hanem az emberi hozzáállás aspektusait világította meg. Például arra irányította a figyelmet, hogy aszerint ítélünk meg egy embert, amit látunk belőle, holott fogalmunk sincs, ki is ő valójában.

Mivel a rendezvényünk legfőbb célja a közösségépítés, ezért elmaradhatatlan része ennek a játék, a közös öröm. Ferencz Judit gyergyószentmiklósi néptáncoktató vezetésével népi játékokat játszottunk, népdalokat, néptáncot tanultunk. Vacsora gyanánt zsíros kenyeret fogyasztottunk a templom udvarán. A szombat esténk hangulatát Balázs Helga és Péter Róbert könnyűzenei előadása színesítette.

Vasárnap 11 órától zenei istentiszteletet tartottunk, amelynek zenei részét Márk Attila verszenésítő, árkosi unitárius kántor gitár- és énekkíséréte, illetve Fekete Ágnes, a nagyajtai Áfonya Citeraegyüttes tagja népdaléneklése biztosította. Az istentisztelet prédikációjának általam megfogalmazott üzenete a következő volt: „szólt egyszer az Isten, és ezt a két dolgot értettem meg, Istennél van az erő, nálad van, Uram, a szeretet” (Zsolt 62,12–13).

Az istentisztelet után beszélgetésre, ismerkedésre szánt szünet törte meg az előadások rendjét, azután Fekete Levente nagyajtai unitárius lelkész tartott előadást, amelynek címe: *„Gondviselés, ahogy volt, van és lesz. A Biblia tanítása – Kriza János élete – a mi személyes életünk alapján”*. A gondviselésről a lelkész elmondta: „Az Isteni gondviselés kapcsán a ránk szakadó gondok, bajok jutnak eszünkbe. Ha drámai helyzet adódik, ha gyógyíthatatlan betegség következik be, ha valakitől véglegesen el kell búcsúzni, akkor elkezdődik a létezés titkának az az intim szférája, ami Istenre és annak a lelkére tartozik, aki tőlünk elment. A mi életünk, akik maradunk, valahogy zajlik tovább, kialakul egy megoldás, sokszor érthetetlen módon

csak a napos oldalra kerülünk, miközben gyűlnek a tapasztalataink. A tapasztalat pedig, ha van hozzá kellő alázat, bölcsességet szül.”

Az előadó feltette a kérdést: „A gondviselés ott van az életünkben, de megvan-e a kellő érzékenységünk és hitünk, amivel ki tudjuk azt tapintani, és ezáltal átélhetővé, feldolgozhatóvá tudjuk tenni a ránk szakadó nyomorúságot? A gondviselés talán olyan, mint a jó bor: amikor isszuk, annak az illatában, zamatában és színében ott van a szőlőmunkások és borkészítők hite, izzadsága, dala, a fáradsága, a ránca és élni akarása. A mi életünkben is ott a gondviselés. Jézus minket arra tanít, hogy Isten spirituális valóság, és ha mi az Ő képére és hasonlatosságára teremtettünk, akkor bennünk a spiritualitás az isteni. Mindannyiunk életében a személyes, nyilvánvaló isteni jelenlét megtart bennünket. Azt a vágyat, hogy akarjak élni, szeretsem az életet, a hitem táplálja. Hiszem, hogy Isten gyermeke vagyok, és számíthatok rá. A gondviselés, kegyelem, szeretet, türelem, megértés, jóakarát, mely Istentől jön, de jöhet tőlem is, általam is a világ felé.”

Az istentisztelet és az előadások alatt a gyerekeknek foglalkozást, játékokat tartott Pál Tünde sepsiszentgyörgyi unitárius vallástanár.

Az ebédet a helyi Korona Vendégházban fogyasztottuk el. Ebéd után Márk Attila *Vagy-vagy* címmel az általa megzenésített, többnyire kortárs költők verseiből tartott előadást. A lélekkel és alázattal létrehozott művészi előadás felemelő, gazdagító volt mindannyiunk számára.

Hálások vagyunk a jó Istennek, hogy idén is erőt adott ahhoz, hogy gyülekezetünk épülése, egymás megörvendeztetése, a közösségünkben jelen levő jó hangulat táplálása céljából idén is megszervezzük a rendezvényünket! Hálások vagyunk a közösségi élményért, hogy újra megtapasztalhattuk a közösségbe tartozás jóleső, életboldogító érzését.

Rendezvényünk támogatói egyházközségünk tagjai, illetve Hargita Megye Tanácsa. Isten áldása legyen a rendezvényünk résztvevőin, támogatóin és kivitelezőin egyaránt!

TÓKÉS-BENCZE ZSUZSANNA

Megtartani egymást a hitben

Szeptember 9-én, szombaton reggel 9 órakor megújult helyszínnel várta a résztvevőket az V. Tordai-hasadéki Unitárius Találkozó. A Mésző felőli bejárat mellett, a Hesdát-patak bal partján található menedékház és telek adott új otthont a rendezvénynek. Jó érzéssel töltött el, hogy nem volt hiábavaló a sok előkészület, és jó döntés volt közelebb hozni Aranyos-székhez a helyszínt, mert minden eddig felülmúlt a bejelentkezők száma.

A zöld pólós önkéntesek kitűzővel, programleírással és jókedvvel várták a Kolozs-Tordai Unitárius Egyházkör mintegy 800 unitáriusát. A résztvevők nagy része a megszokott egyházközségekből került ki. Jelen voltak az alsófelsőszentmihályiak, bágyoniak, dévaiak, szatmáriak, kolozsiai, kolozsváriak, kövendiek, lupényiek, magyarszovátiai, nagyenyediek, sinfalviak, tordaiak, tordatúriak, torockóiak, torockószentgyörgyiek és várfalviak mellett a székelybencdiek, szentgericeiek is. Örömkre az anyaországi testvértelepülésekről és más helységekből is érkeztek vendégek: Jászboldogházáról, Püspökladányból, Sárrétudvariból és a vajdasági Újvidékről. A gyönyörű virágokkal díszített színpadon, szabadtéri istentisztelettel indult a rendezvény. Koppándi Zoltán, a Délnyugat-Erdélyi Szórványegyházközség lelkésze mondott egyházi beszédet, az énekvezéri teendőket Simándi Teréz torockói kántor látta el. Az ünnepi műsor keretében Dimény József esperes és Novák György felügyelőgondnok köszöntötte a jelenlevőket. Solymosi János, volt köri felügyelő gondnok a jelen levő gyerekek segítségével röptette a találkozó szimbólumaivá vált fehér galambokat. A kulturális műsor részeként a torockói és torockószentgyörgyi fiatalokból és gyermekekből álló Szilas néptáncsoport mutatkozott be a népes közönség előtt.

Jótekingy felhők takarták el a tűző napot, és talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy sokan bekapcsolódtak a választható tevékenységekbe, amelyek minden korosztály számára elfoglaltságot kínáltak. Az előadásátor-

ban három előadás közül választhattak az érdeklődők. Demeter Sándor Lóránd székelyderzsi lelkész előadása *Sziklahitű László. Szent László-falfreskók* az erdélyi templomokban címmel hangzott el. A mikrofon halkságát az előadás magával ragadó módja kárpótolta. Dr. Ferenczi Enikő kórházlelkész, mentálhigiénés szakember a tőle megszokott lélekemelő, egyedi stílusban érzékeltette *Spiritualitásunk szerepét mindennapjainkban*. A harmadik előadásnak aktualitása van egész Európában, ezt Keresztesi Polixéna és Vitus-Bulbuk Emese pszichológusok tartották *Nem magánügy. Beszélgetés a nők elleni erőszakról* címmel.

A gyermekeket gyöngyfűzés, gyöngyfakészítés, festés, írászat és egyéb tevékenységek várták. A foglalkozásokat Köntös Kinga tanítónő és Józsa Emese tiszteletes asszony vezette. A mozgásra vágyók az Erdélyi Kárpát-Egyesület tordai tagjainak vezetésével csodálhatták meg a Tordai-hasadék hatalmas szirtjeit. Az Aranyos-szék értékeiről készített fotókiállítást, valamint a 80 éve elhunyt Balázs Ferenc mésző lelkész, író, népművelő életéről és munkásságáról készített bemutatót is megtekinthették a résztvevők.

A tevékenységekkel párhuzamosan zajlott a főzőverseny és vetélkedő. Az idei év különlegessége az volt, hogy nemcsak főzőtudományukat kellett megmutassák a benevezett egyházközségek tagjai, hanem ügyességüket, versíró tehetségüket és leleményességüket is. A zsűrinek most sem volt könnyű dolga, de mindenkinek a legtalálósabb díjat ítélte oda.

A délutáni programrészben a jászboldogházi Csillagvirág Énekkar Egyesület énekesei léptek fel. A sinfalvi egyházközség anyaországi testvérgyülekezete-ként nyertek meghívást, és szívből jövő énekükkel sokakat megörvendeztettek. Egészen más hangulatot hozott a püspökladányi Megdőbbent Városlakók zenekar koncertje a maga rockos-bluesos hangzásával.

Az oklevelek és emléklapok kiosztásával ért véget az élményekkel teli rendezvény, és jóleső fáradtsággal gondoltunk arra, hogy jövőben ugyanitt még többen találkozzunk.

DIMÉNY CSILLA JÚLIA

SZERETETSZOLGÁLAT

SegédKezek kalákatábor a Nyárád mentén

• A Magyar Unitárius Egyház keretében működő egyháztársadalmi szervezetek, a Gondviselés Segélyszervezet és az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet (ODFIE) idén a *SegédKezek* kalákatábor hatodik kiírását szervezték meg.

Az augusztus 28. – szeptember 3. között tartott önkéntes munkatábor helyszínei Nyárádszereda környéki települések voltak. A tábori központ helyszíne Nyárádszentmárton volt. A résztvevők elsősorban rászoruló idős személyeknek nyújtottak segítséget, illetve közösségi helyszíneken (templom, közösségi ház, paplak, iskola, óvoda, önkéntes tűzoltóság székhelye) kalákáztak. A táborsorozat célja a rászorulókat közvetlen segítése, ugyanakkor a közösségi szolidaritás évszázados hagyományának, a kalákának a népszerűsítése.

A 60 résztvevő (14 és 35 év közötti ifjak) 20 különböző erdélyi helységről érkezett a Nyárád mentére, ahol 13 településen összesen 45 családnál, illetve közösségi épületeknél a következő munkaterületeken dolgozott: háztáji takarítás, favágás, gyomlálás, kaszálás, lakások meszelése, kapuk és kerítések festése, egyebek. A kalákatábort istentisztelettel zártuk, számba vettük a munkálatok eredményeit és a rendezvény egészét.

A kalákatábor előzményei a kolozsvári unitárius középiskolás lányok 1943 és 1944 nyarán szervezett, három-három hetes kalákatáboraira nyúlnak vissza. Az akkori résztvevők székelyföldi falvakban nyújtottak segítséget kétézer munkával a világháború frontjain harcoló vagy már elesett férfiak családjainak. Az elmúlt öt évben újraindított sorozat eddigi helyszínei: Homoród mente (2012, 2013), Erdővidék (2014), Nyikó mente (2015), Aranyosszék (2016).

Az idei kalákatábor támogatói: Magyar Unitárius Egyház, Bethlen Gábor Alap, az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyházügyi államtitkársága, az amerikai egyesült államokbeli Unitárius Univerzalista Egyesület, a Nyárádszentmárton–Csíkfalvi Unitárius Egyházközség és a szomszédos egyházközségek, a csíkfalvi önkéntes tűzoltóság, Bözöd község önkormányzati hivatala, a Marosi Unitárius Egyházkör, magánszemélyek. Támogatóinknak ezúton is köszönetet nyilvánítunk!

A rendezvény lezajlását tükröző fényképekből a jelen lapszám hátoldalán is látható néhány. A Gondviselés Segélyszervezet honlapján (www.gondviseles.org) és Facebook-felületén további szemléltető képek és a résztvevők élménybeszámolóit is elérhetők. Az alábbiakban ezekből az életszerű beszámolókból szemlélünk.

„Számomra a *SegédKezek* kalákatábor hatalmas élmény volt. Az idén bebizonyosodott, hogy nincs két

egyforma ember, két egyforma élethelyzet. A tavalyi évhez képest nehezebb munkákat vállaltam el, és nem bántam meg. A legpozitívabb élmény talán egy takarítási munka elvégzése volt egy 85 éves néninél. Ő, akit az idő eléggé megviselt, nem lát és nem hall, de hatalmas szeretettel fogadott. Jó volt látni a hálát az arcán, az örömet, hogy valaki beszélget vele, vagy inkább hogy valaki türelmesen hallgatja. Egy szinten példaképemmé vált: megmutatta nekem, hogy bármennyire is hátrányos helyzetben van az ember, vigyáz rá Isten. Emellett kerítést festettem, más helyen is takarítási munkálatokat végeztem, majd a hetet konyhászként zártam. A tábor minden perce mély nyomokat hagyott bennem. A reggeli fáradtságtól kezdve a közös ebédeken és a feladataink elvégzésén át az esti éneklésekig minden pillanat adott valamit. Valamit, amit most nem tudok szavakba önteni, viszont évek múlva nagy hasznomra lesz majd.” (Kovács Andrea, Sepsiszentgyörgy)

„A *SegédKezek* kalákatábor számomra az évből a legjobban várt hetet jelenti. Ez az a tábor, amely feltölt energiával, életkedvvel, tenni akarással és nem utolsósorban: szeretettel. Kimondhatatlanul örvendek annak, hogy vagyunk még olyan fiatalok, akik vállalkozunk, hogy a nyári vakációnk egy teljes hetét a másokon való segítségre fordítjuk. Az évek során rájöttem arra, hogy nem az számít a legjobban, hogy hány ablakot pucolunk meg, hány méter fát vágunk fel, vagy mennyi fűvet kaszálunk le, hanem az, hogy egyáltalán időt szakítunk másra is, mint önmagunkra. Időt megkérdezni embertársainktól, hogy vannak, időt szakítunk arra, hogy kedvesek legyünk és meghallgassuk egymást. Köszönöm a lehetőséget, hogy segíthettem, és olyan személyeket ismerhettem meg, akik lelkemet gazdagabbá tették.” (Kökösi Gabriella, Brassó)

„Nekem az idei *SegédKezek* felejthetetlen élmény marad, hisz nagyon jó barátokat szereztem, és régi barátságokat erősítettem. Munka közben sokat nevetünk, így gyorsan és mókásan végeztük el a munkát. Számomra a legmeghatóbbak az istentiszteletek voltak. A marosi egyházköri találkozón Rácz Norbert kolozsvári lelkész prédikált, és azt az üzenetet adta át nekünk, hogy az idő nem ad semmit ingyen. A záró istentiszteleten nagyon tetszett, amikor Fazakas Csaba gondnok úr a következőket mondta: *Ez a tábor bizonyítja arra, hogy vannak még segítőkész fiatalok. Ez a hét megerősíti azt, hogy vannak jó fiatalok is, és nem kell őket elítélni.* Ez a gondolat a szívem mélyéig hatolt, mert először tapasztaltam meg, hogy nem bélyegeztek meg az életkorom miatt, és nem azt mondták, hogy ebből az emberből nem lesz semmi az életben.” (Névtelen résztvevő)

„Számomra a kalákatábor szépsége abban teljesül ki, hogy olyan dolgokat vagyunk képesek megtenni másokért, amiket legtöbbször önmagunkért sem végzünk el. Ilyenkor készen állunk a nehéz munkákra is, a favágástól kezdve a takarításon és festésen keresztül a hagymapucolásig. Utóbbit azért említem meg, mert számomra a legnehezebbnek bizonyult: amíg egy ebéd elkészült, háromszor is elsírtam magam. Voltunk egy öreg házaspárnál fát hasogatni, a bácsi 84 éves volt, a néni pedig 83. Napközben a néni elmesélte, hogy a férjének 14 éve volt egy szívinfarktusa, amit csodával határos módon túlélte. Azóta vérszegény, cukorbeteg és szívritmus-szabályozóval él. Ennek ellenére a bácsi így is akart segíteni, s mikor ezt a néni látta, rászólt, hogy fejezze be, mert még legalább tíz évet kell vele élnen, és beküldte a házba.” (Névtelen résztvevő)

„Ahhoz képest, hogy az emberek elsőre kételkedve fogadtak, és nem hitték el, hogy eredményesek leszünk, a hét végére rájöttek, hogy igenis, ezek a fiatalok tudnak dolgozni is. Jövőben is ugyanúgy készülünk, és segítünk mindazoknak, akik igénylik. Amolyan kopjafaként marad meg emlékeinkben az iskola melletti kerítés, amelyet a tábor ideje alatt kezdtünk el építeni, és a jövőben bárki, aki a táborban tartózkodott és segített a rászorulóknak, büszkén mesélheti, hogy ő is jelen volt a megépítésénél.” (Névtelen résztvevő)

„Számomra ez volt a második kalákatábor. Most is elszomorított, hogy vannak emberek, akik a 21. században ennyire mostoha körülmények között kell élniük. Új családokat ismertem meg, sokat tapasztaltam és új dolgokat éltem meg! Sajnos engem is magával ragadott ez a rohanó élet, és nem tudtam igazán odafigyelni a lényeges dolgokra. Mikor bementem az első házba, egy síró néni fogadott. Megdobbant a szívem és a könnyeimmel küszködtem, búzáat kellett a néninél felmerjünk. Rettegtem a patkányoktól, de úgy éreztem magam abban a pillanatban, hogy jöhet bármekkora is, én ezt meg fogom csinálni. A néni nagyon hálás volt, és csak annyit tudott mondani, hogy köszönöm! Megtanultam akkor, hogy egy szívből jövő köszönöm többet ér a világ összes kincsénél. És amit biztosra tudok: újra és újra részt veszek a kalákatáborban, mert úgy érzem, nem vagyok jó ember, de ha ennyivel is tudok tenni ezekért a csodás emberekért, azért már megérte, hogy éljek, hogy megszülessek, és hogy velük megismerkedhessek! Köszönök mindent!” (Névtelen résztvevő)

„Tavaly már részt vettem a kalákatáborban, ahol úgy lettem »híres«, hogy rengeteg fát hasogattam, s közben néhány fejszenyelet eltörtem. Az idei táborra már fejlődtem, hiszen nem törtem el egyetlen fejszenyelet sem. Jó volt úgy segíteni az embereken, hogy cserébe nem vártam semmit! Sok néni munka után könnyes szemmel jött megkérdezni, hogy mivel hálaíthatja meg a jól elvégzett munkát. Mindig azt mond-

tam, hogy egy meleg öleléssel. Rájöttem arra, hogy nemcsak fizikai munkával lehet az embereken segíteni, hanem lelki munkával is, amit úgy értem el, hogy meghallgattam a néniket és bácsikat. Sok személynek közülük sokkal fontosabb volt a lelki segítség, mint a fizikai. Jó volt újra találkozni egyletesekkel, főként azért, mert mindnyájunknak egy célja volt: segíteni másokon és egyszerre jó munkát végezni!” (Névtelen résztvevő)

„Szentháromságon néhány kalákatáboros fiatal alaposan kitakarította egy idős néni házát, aki akkor nem tartózkodott otthon, így csak utólag szembesült a segítséggel. Örömkönnyekkel küszködve fejezte ki többször is, hogy mennyire hálás. Azt mondta: nem hitte volna, hogy a mai világban még létezhet ilyen. Arra kérte a jó Istent, hogy: Ehhez hasonló jóban legyen mindig részetek életetek folyamán, s ez a lendület és tenni akarás mindig megmaradjon bennetek!” (Névtelen tanú)

Felhívás imáirásra

A Magyar Unitárius Egyház megalakulásának 450. évfordulóján, a 2018-as emlékévkben az Unitárius Nők Országos Szövetsége egy imakönyv kiadásával szeretne tisztelni a jeles évforduló előtt.

Felhívást intézünk minden unitárius nőtestvérünkhöz, hogy írják le azokat az imákat, amelyeket életük különböző helyzeteiben elmondtak, amelyek segítettek átélni az örömeiket és fájdalmakat egyaránt, és amelyeket szeretnének másokkal is megosztani.

Javasolt témakörök: hálaadás az életért, a gyermekekért, a szülőkért, a természetért, hálaadás azért, hogy nő vagyok, hogy édesanya lehetek, imádság a szükségben, betegségben, megpróbáltatásban, hálaadás azért, hogy unitárius vagyok, köszönet elődeinknek stb.

Az írárok terjedelme ne haladja meg az egy gépelt oldal terjedelmet. Egy személy több imát is beküldhet. A beérkezett imákat egyházi és világi személyekből álló bizottság fogja elbírálni és megjelölésre javasolni.

Kérjük, hogy az imákat az **imapalyazat@yahoo.com** elektronikus címre vagy postai címkünkre küldjék el legkésőbb **2017. december 31-éig**. Postacím: UNOSZ, 400750, Cluj-Napoca, OP 1, CP 24. Szeretnénk, ha nagyon sok nőtestvérünk jelentkezne felhívásunkra, hogy a tervezett imakönyv minél jobban tükrözze asszonyaink lelki gazdagságát és unitárius hitünket.

Mindenki, aki imát küld be, tiszteletpéldányt kap.

AZ UNOSZ VÁLASZTMÁNYA

NŐK VILÁGA

Unitárius nőszövetségek évi seregszemléje

ASZTALOS KLÁRA

• Az Unitárius Nők Országos Szövetsége idei közgyűlését és konferenciáját augusztus 26-án verőfényes, szép, meleg napon, Homoródalmáson tartotta 68 helyi nőszövetség 347 képviselőjének a részvételével. Az unitárius templom megtelt ünnepi hangulattal és ünnepi ruhába öltözött asszonyokkal, akik közül sokan székelyruhát viseltek.

A templom bejáratánál található ismertetőből megtudhattuk, hogy a templom 1785–1796 között épült reneszánsz stílusban, észak–dél hosszirányban. A templom építésének anyagi alapját a hívek jóindulatú megajánlása és a falu négy malmának a vámja biztosította. A nagy harangot 1926-ban öntötték, súlya 770 kg.

Szokás szerint a rendezvény a zászlósok hosszú sorának – mintegy 50 zászlós – bevonulásával vette kezdetét, miközben a résztvevők tiszteletadással állva énekelték a jól ismert unitárius indulót: *Letűnt az éj, köszönt a nap...* A zászlókon a helységek neve és szimbólumok hirdették az egyes nőszövetségek jelenlétét. A zászlók szalagozása után elhelyezték azokat a karzaton, sokszínűségük kavalkádja belengte a templomot.

A kezdő áhítatot Csete Árpád helyi lelkész tartotta, aki a jól ismert bibliai verset idézte: „Ti vagytok a földnek a sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízt visszaadni?” (Mt 5,13). Az ige választása nem véletlen, nem csak arra utalt, hogy az asszonyok adják meg a családi élet ízt, hanem utalás volt arra a helyi különlegességre is, amit minden résztvevő kis üvegben ajándékba kapott, ez a homoródalmási víz-só,

amely az almási sós-kútban tör a felszínre, és a helyiek régóta használják főzéshez.

Dimény Csilla UNOSZ-elnök megnyitója után következtek az üdvözlőbeszéd: Simó Sándor, a Székelyudvarhelyi Egyházkör esperese, Sigmund Julianna, a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szervezetének elnöke, id. Szombatfalvi József, a Gondviselés Segélyszervezet elnö-

ke, Sorbán Erzsébet, a Homoródalmási Nőszövetség elnöke, Biró Rozália képviselőnő, az RMDSZ nőszervezetének elnöke, Tikosi László helyi polgármester részéről. Az UNOSZ vándorabroszát, amely 103 egyforma nagyságú háromszögből áll, a sepsiszentgyörgyi asszonyok küldötte meleg szavak kíséretében adta át a helyieknek, hogy egy éven át díszítse templomukat. Ez alkalommal újabb két háromszög, a magyarországi és a székelymuzsnai nőszövetségek kézimunkája csatlakozott a hatalmas abroszhoz.

A konferencia előadását dr. Tódor Csaba homoródalmási származású, jelenleg székelykeresztúri lelkész tartotta *A nők és a rítus* címmel. A rítus mint a helyesnek tartott viselkedés társadalmilag szabályozott lefolyása sok-sok egyéni történetből tevődik össze. A nőszövetség életét egy szötteshez hasonlította, amely néha megsérült, de újból és újból összefonódott. A nők szerepe az, hogy észrevegyék a keletkező hiányokat és felhívják rá a figyelmet. A hozzászólások rendjén arról is szó esett, miért van szükség szervezett formában együttműködni.

Az ünnepi istentiszteleten Újvárosi Katalin homoródalmási származású, jelenleg székelymuzsnai lelkész végezte a szószéki szolgálatot, hangsúlyozva az egymás meghallgatásának és megértésének a fontosságát. Az énekvezér Sorbán Enikő volt. Az istentisztelet végén Simó Sándor esperes megáldotta a Sinfalvi Nőszövetség új zászlóját. A helyiek műsorában szerepelt a homoródalmási dalárda Rigó Ildikó vezényletével, a fiatal székelyruhás leányok furulyajátéka, valamint Sorbán Enikő kántor, népdalénekes gyönyörű hangjával. A homoródalmási származású Ferencz Gizella Kányádi Sándor *Valaki jár a fák hegyén* című versét szavalta.

A közgyűlés kezdetén Asztalos Klára UNOSZ-titkár megemlékezett a közel egy éve elhunyt Jakabházi Vera alelnökünkről, méltatva a nőszövetségben végzett munkáját. Kádár Erzsébet a küküllőszárdi asszonyok nevében emlékezett Verára, és néhány szál sárdi napraforgót hozott magával, Vera kedvenc virágát.

Dimény Csilla elnök beszámolójában összegezte és értékelte az UNOSZ egyévi tevékenységét. Felhívást tett közzé, amelynek tárgya a 2018-as emlékévre tervezett unitárius nők imafüzetének megjelentetése. Nagy Gizella UNOSZ-alelnök beszámolt az idei anyák napi perselyes adományok céljáról: a nemzetközi nőszervezettel egyeztetve az összegyűlt összeget az indiai unitárius nők vezetőképzésére kívánjuk fordítani. Tódor Éva UNOSZ-alelnök, a Lókodi Öregotthon kuratóriumának elnöke ismertette az öregotthon

anyagi helyzetét. Elmondta, hogy a további törvényes működéshez szükséges a konyha felújítása. A homoródalmási egyházközség és nőszövetség erre a célra felajánlotta a közgyűlés alkalmával begyűlt perselyes adományokat 1476 lej értékben.

A pénzügyi jelentés ismertetése és a jelentések elfogadása, a lókodi látogatási program összeállítása után Asztalos Klára záróbeszédével véget ért a közgyűlés. Zárómozzanatként közösen elénekeltük Tódor

Éva gitárkíséretével és Tódor Eszter hegedűkíséretével a *Jöjj, énekelj velem* kezdetű éneket és a székely himnusz.

A közebédet, amely az almási szorgos asszonyi kezek munkáját dicséri, a helyi Szabó Gyula Művelődési Otthonban székelyruhas asszonyok szolgálták fel mintegy 400 személynek.

Köszönjük a homoródalmási egyházközségnek és a nőszövetségnek vendégszeretetüket.

IFJÚSÁGI OLDAL

Ez a jel, innen el soha nem szaladunk

BAROTHI BRIGITTA

• *Nagy a világ, az égig ér, de van ez a föld, ami kezünkbe fér. Nevet a nap sugara ránk, rajzol egy pályát a deszkapalánk.* Az idei ODFIE-s nyár több szempontból is emlékeztet mindannyiunk számára. Mint minden nyárnak, az ideinek is megvannak azon tulajdonságai, amelyeket csak azok tudhatnak, érthetnek, érezhetnek, akik részesei voltak az idei történetnek. A továbbiakban pedig a történetünket nevezzük a Grundnak. A szó jelentése a magyarázó szótárak szerint *üres telek*, de értelmezhetjük még *alapozásnak*, *alapnak* is. Mindannyiunk számára ismerős Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúkról* szóló története, ahol a cselekmény a grundon játszódik, ahol a Pál utcaiak megvédik területüket, a grundot a vörösingesek ellen. Az idei egyletes nyár is grunddá alakult, kicsikét eltérően az eredeti jelentésétől, ugyanis esetünkben nem üres telekként értelmezhető. Számunkra nem csak *a tél, és a nyár, és a fák, az akác, és a kert, és a ház, és a házból a srác*, hanem egy életérzés. Egy olyan életérzés, amelyhez rendezvények, helyek, emberek, dalok kapcsolódnak.

A nyarunk elején Vargyason alakítottuk ki a grundot, a 41. Unitárius Ifjúsági Konferencián, ahol reformátorokká váltunk és a mindennapi életünk legfontosabb részeit újragondoltuk. Újragondoltuk közösen az iskolát, az együletet, az istentiszteletet, a lelkes szerepét és áhítatok alkalmával önmagunkat is. Ez a folyamat egy olyan közösségben valósult meg, ahol az egyletesek társakra, barátokra leltek és olyannyira szoros barátságok alakultak, hogy a *te meg én ugye szét soha nem szakadunk, gyere mondd, hogy a Grund mi vagyunk* sorok éneklése közben mindenkinek jutott egy-egy szempár, egy-egy kézszorítás, egy-egy ölelés, egy-egy Nemecek és Boka. A szabadidős programok mellett a konferencia központi témáját, a reformációt boncolgattuk, és egyidejűleg pedig törekedtünk arra, hogy magunkévá tegyük a helyet, a Grundot, és őszintén, tiszta szívből szóljon, hogy *álljunk bele, ha kell, bármi jöjjön is el, legyen szabad a Grund*,

véssük ide ma fel, hogy megmarad ez a hely, vagy egyszer belehalunk.

A nyár közepének mérföldköve az ODFIE első összművészeti találkozója, amely ARTZ néven vált ismertté, ezúttal Árkos adott helyet a Grundnak, és nemcsak helyet, hanem otthont is. A fiatalok tíz művészeti ágban mutatták meg tehetségüket, és bizonyították be, hogy ténylegesen részesei a Grundnak. *Nagy a világ és rá se ránt, hogy errefelé a követ ki veti ránk*, de nem állt fenn az a veszély, hogy a Vörösingesek, vagy bárki harcoljon a Grundunkért, hiszen a miénk volt, nemcsak a hely, hanem az érzés is. És ha mégis így adódik, ha *közel a vész, nem remeg a szánk, lefoglaljuk győzni, nekünk ez a hazánk*. A versenyjelleg mellett műhelymunkákkal nyerhettek mélyebb betekintést a különböző művészeti ágakba az egyletesek. A vártemplom körül, a kultúrotthon udvarán, a sátor-táborban, a templomban *ez a pad, ez a fal, ez a pár farakás* mind emlékeket szült, és *ez a dal, ahogy nő, ez a szívdobogás, ez a jel, innen el soha nem szaladunk* arra hívott, arra biztatott, hogy *gyere, mondd, hogy a Grund mi vagyunk*.

A harmadik Grundunk a Nyárad mentén megszervezett SegédKezek kalákatábor volt a Gondviselés Segélyszervezettel közösen, ahol a fiatalok, a segítő kezek egy hétig a rászoruló személyek háztájain belül munkálkodtak. Kerítés építésétől annak festéséig, a takarítástól a mezei munkáig kaláktáztak a Grundon. Sokak számára a legjobb élményeket nyújtotta ez a tábor, és ezzel mintegy kiteljesedett az ODFIE-s nyár is.

A nyár alkalmával sokan Csónakosok, Barabások, Nemecek, Leszikek, Richterek, Weiszek, Cselék, Kolnayk és Bokák voltunk, akik építettük, őriztük, szebbé tettük a helyet. Már csak az a kérdés, hogy a grund az nagy Gé vagy kicsi gé?! Szerintem csupacsupa nagybetű: GRUND. És felmerült még egy kérdés: *mért félnénk, mért élnénk, ha nem egy álomért?* Ugye, Papuskám?

Hungary	Régi római pénz volt	Két névelő	Szilágy megye székhelyének lakója	Macska kergeti	Plakát jellegű nagy hirdetés	Bróm vegyjele	Van ilyen szó is, szoba is	Magas színvonalú	A közelebbi	Az energia jele	Katy Perry slágere	Udvarias megszólítás	Becézett Ödön	Idegen női név	
↗															↘ M
A folytatás I. része										Nagy ázsiai állam					
Vizsga										Keleti fajtája					
	Ájul					Kohász-munka						Fehérnemű			
	A folytatás II. része					Ellenben						Van ilyen sör is			
Pontos betű		Száraz					Nyomorultul meghal						Az ábécé eleje		
		Botanikus kert					Fél perc!						Csónak		
Keleti uralkodói cím				Boito operája							Bodri lakása			Bór vegyjele	
				Nagyon felidegesedik							Olasz autójel			Bokros hely	
Sportmez						Tímár Péter filmje									
Kutya			Római egyes		„De akkor mi szükségünk van Krisztusnak kegyelmére, ha mi saját igazságosságunk alapján lehetünk igazakká? Mi szükség van a Szentlélekre, ..., és Isten parancsolatait teljesíteni? Ki nem látja azt, mennyire visszás ellenfeleinknek gondolkozása?!” (A kipontozott rész a rejtvényben. Philipp Melanchton: Az ágostai hitvallás apológiája)						Régies hangulatú				
Műdal			Szájat nagyra nyit									Édesség			
Ókori nép volt												Eszes			
Régi labdajáték					Állandó		Havas részlet!	Bátorkodik	Fővárosa Teherán	Erdélyi szél	Siemens		Üres tok!		
											Tonna		Tőszámnev		
Igéképző			Páros adás!			Amely időben						Névmás		Észak	
			A tárgy ragja			Férfinév						...szája eláll, szólás		Csillagkép	
Horony				Róma folyója							Megállni!				
				Bogár tojása							A szerelem nyílása				
Deciméter röviden			Patricia becézve				Keretez						Skálahang		
			A magyar pénznem rövid				Jó, németül						Német betű		
Spanyol autójel		Ijedten beszél						A bosszúálló sors							
		Makó közepe!						Rostvég!							
Nemo kapitány hajója									Júlia szerelme						Angol én
	↗ E								SZ						

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Márkó László (médiareferens, honlap), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter és Mezei Melinda.** A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila,** tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e.** Kéziratokat nem örzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

BETHLEN GÁBOR
ALAP

EGYHÁZUNK HÍREI

● **Közsadakozásból építenék újra Bözödújfalú vízzel elárasztott és három évvel ezelőtt összeomlott katolikus templomát.** A Bözödújfalúért Egyesület és Erdőszentgyörgy önkormányzata által elindított adománygyűjtésről az önkormányzat számolt be.

A felépítendő templom a vízzel elárasztott település valamennyi felekezetét képviselné. Az elkészült tervek szerint 32 cölöpöt vernének le, és ezekre építenék fel a templomhajó falait és a tornyot úgy, hogy a padlószint a vízszint fölé kerüljön. A torony kiállításoknak, a hajó falai által közrezárt tér pedig rendezvényeknek lehet majd a helyszíne. Az építmenyt a partról hídon tennék megközelíthetővé.

● **Szeptember 1-jével** nyugalomba vonult **Adorjáni Levente, a Sepsiszentkirály-Botfalú Unitárius Egyházközség** lelkésze és **Kiss Alpár, a Baróti Unitárius Egyházközség** lelkésze.

● **Szeptember 16–17-én a Püspöki Vizitáció meglátogatta a Medgyesi Unitárius Egyházközséget.** A Vizitáció tagjai szombaton 13 órától találkoztak a szebeni leányegyházközség tagjaival, majd a délután folyamán a medgyesi egyházközségben folytatták a vizsgálatot. Vasárnap a 10,30-tól kezdődő ünnepi istentiszteleten ft. Bálint Benczédi Ferenc püspök végezte a szószéki szolgálatot és Jenei Csaba espereshelyettes imádkozott. A Vizitáció tagjai a közgyűlés keretében számoltak be a tapasztalatakról és fogalmazták meg tanácsaikat.

● **A budapesti Polgárok Háza Kárpát-medencei Magyar Népművészet rendezvénysorozatának őszi évadában erdélyi unitárius közösségek népművészetét mutatja be, elsőként a különleges viseletéről és építészetéről méltán híres Torockót,** melyről Jókai Mór *Egy az Isten* című regényét írta. A kiállítás megnyitójára szeptember 15-én

került sor a Polgárok Házában. Közreműködött a torockószentgyörgyi Szilas táncscsoport, bemutatták az egyedülálló torockói népviseletet; az est végén a helyi szörpök és pálinka mellett hagyományos lakodalmi ételeket: somodi kalácsot és „hamuzsákot” lehetett kóstolni, valamint helyi termékek vására is várta a vendégeket. Köszöntőt mondott Kászoni József püspöki helynök, a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkésze, Torockót ismertette dr. Szabó Zsolt, a Brassai Véndiák Alapítvány elnöke. Lassel Ágnes, a Torockói Néprajzi Múzeum igazgatója bemutatta az egyedülálló torockói népviseletet Vigh Ida és Papp Margit magángyűjteményéből.

● **A Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karára a 2017–2018-as tanévre** meghirdetett nyári és őszi felvételi eredmények alapján **négy hallgató nyert felvételt: Lőrinczi Alpár János, Lőrinczi Eszter, Tulit-Incze Tamás és Vidám Livia.**

Egyházköri hírek

● Kolozs-Tordai Egyházkör

Szeptember 15–17. között több mint húsz alsófelsőszentmihályi vasárnapi iskolás gyermek táborozott a Tordai-hasadéokban.

● Marosi Egyházkör

Augusztus 21–25. napjain zajlott a Marosvásárhely-Kövesdombi Egyházközségben a vakációs bibliahét vallásórások számára.

Augusztus 25–28. között a marosvásárhelyi unitárius egyházközségek vendége volt hét, India Meghalája tartományának Jowai városából érkezett unitárius gyülekezeti tag.

Szeptember 2-án a Jobbágyfalva-Nyárádszeredai Egyházközségben, a jobbágyfalvi unitárius templomban és a Jobbágyfalva szomszédságában található Tündér Ilona vendéglátóhelyen került sor a *Marosi Unitárius Egyházkör VII. Találkozójára.*

A marosvásárhely-kövesdombi unitárius templomban *szeptember*

3-án ünnepi istentisztelet keretében *a reformáció 500. évfordulójára emlékeztek.* Az istentisztelet keretében orgonán játszott Lőrinczy Lehel, a marosvásárhelyi Zenepedagógiai Főiskola végzős hallgatója. Istentisztelet után az egyházközség Bözödi György termében megnyílt a Magyar Bibliatársulat a Biblia és a Reformáció című vándorkiállítás, valamint különböző Bibliák, zsoltáros és imakönyvek voltak megtekinthetők, amelyeket a hívek hoztak el bemutatásra.

Halottunk

Szeptember 9-én életének 84., özvegységének 8. évében, 44 év lelkesítő szolgálat után elhunyt **Lakatos Gyula** nyugalmazott lelkész. 1933-ban született Recsenyében, iskoláit itt, a székelykeresztúri gimnáziumban és a Protestáns Teológiai Intézetben végezte. 1956-ban nevezték ki Székelykálba, ahol házasságot kötött Komán Mária tanítónővel. Két leánygyermekük született. 1964-től nyugdíjba vonulásáig Homoródkarácsonfalván szolgált. 2000-ben vonult nyugdíjba, visszatelepült szülőfalujába. A recsenyédi templomból kísérték utolsó útjára szeptember 12-én. Kelemen Szabolcs szentegyházi lelkész és Bálint Benczédi Ferenc püspök végezte a szószéki szolgálatot a temetésen. Búcsúbeszédet mondott Simó Sándor esperes az egyházkör, Andorkó Attila a helyi egyházközség, Csete Árpád az ULOSZ részéről, míg Benedek Sándor nyugalmazott lelkész az egykori évfolyamtársak részéről.

Felhívás

2017. november első szombatján mindenkit szeretettel várunk a dévai zárandoklatra. A reformáció 500. évfordulóján, a zárandoklat 20. évében legyél te is Déván.

Virágok, fáklyák, gyertyafény, lelket melengető ima, szárnyaló ének várnak rád, legyél ott, fenn a dévai várban, teljes lélekkel!

Kedves Barangolók!

Gondolom, ebben a hónapban már nem olyan nehéz a korán kelés és a napi többórás odafigyelés, hiszen testileg-lelkileg hozzászoktatok lassan. A barangolás pedig a hűvös szelek ellenére is folytatódik, hiszen még nagyon sok feladat, szórakoztató bibliai történet vár felfedezésre. Ebben a hónapban pedig a követés témáját járjuk körül, hiszen október 6-a minden magyar számára emléknap. Ezen a napon emlékezünk azokra a tábornokokra, akik lelkükben hordozták a szabadság fontosságának érzését és azért harcoltak is. Vezetői és részesei voltak az 1848–1849-es szabadságharcnak, amelyet vérbe fojtottak. Nagyságukat az idő múlása sem fakította, így mind a mai napig megemlékezünk róluk.

Ha távoli korokba barangolunk, egészen az első keresztény gyülekezetek koráig, akkor láthatjuk, hogy vallásuk miatt sokat szenvedtek elődeink is, akik Jézus követői voltak és az ő tanítását hirdették. Ma már szabadon gyakorolhatjuk vallásunkat, a kereszténységet, ezen belül unitárius felekezetünket. A Bibliai Hírekben olvashattok arról, hogy ki volt az, aki még a vízen is követte Jézust.

Mindig követünk valamit vagy valakit, ami természetes, hiszen ilyenek vagyunk mi, emberek, csupán az a fontos, hogy észrevegyük: az épít-e bennünket vagy inkább visszatart.

Csodálatos ez a bizalom, amellyel a tanítvány legyőzte a félelmét és a vízen is követte mesterét. Tudjátok, ki volt az a tanítvány? Ha kitöltitek a keresztrejtvényt, megtudhatjátok, de ha nem hisztek a tudósításnak, olvassátok el a Mt 15,22–33 verseit.

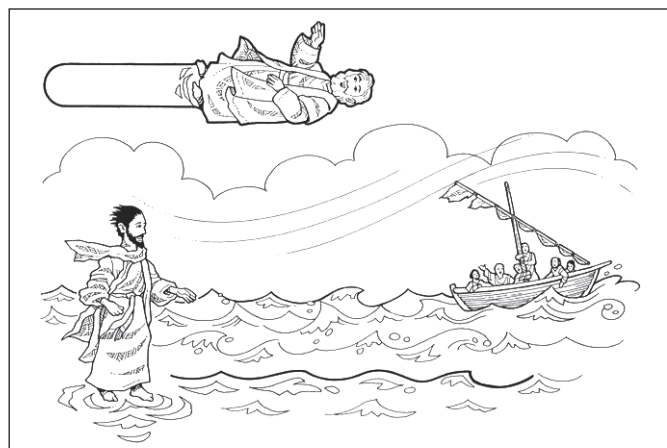
Első feladat:

1. A hét 5. napja
2. Esténként csillagos szokott lenni
3. Őcséd, bátyád, húgod, nővéred vagy ikerpárod általános megnevezése
4. Ősszel házunk tájékán keres menedéket, és a búzát, kukoricát dézsmálja
5. Ollós állat

Olvasd össze a szavak kezdőbetűjét!

Második feladat:

Vágd ki a csikot és a tanítványt, majd ragaszd egy papírcsikára: így mozgatható lesz a papírtanítvány.

Bibliai Hírek

A legpontosabb forrásokból dolgozunk

Ára: két fal

Vízen járt a mester és tanítványa!

Máté tudósítása szerint a 12 tanítvány a hajójukkal a hullámok között hányódtak az éjszaka közepén, és Jézus a vízen járva odament hozzájuk. A tanítványok először megijedtek és nem hittek a szemüknek, de a Mester megnyugtatta őket, hogy bízzanak benne, hiszen ő, Jézus az,

így ne féljenek. De az egyik tanítvány még mindig kételkedett egy kicsit, hiszen erre azt válaszolta, hogy: „ha te vagy, parancsold meg, hogy menjek oda hozzád a vízen”. Képzeljétek el, hogy erre Jézus kinyújtotta a kezét, és csak ennyit mondott: „Jöjj!”. Erre a tanítvány kilépett a hajóból és elindult a vízen a mester felé.

Októberi memóriakártya

SegédKezek a Nyárád mentén

Szemléltető képek a Gondviselés Segélyszervezet és az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet által szervezett VI. SegédKezek kalákatáborból, amely augusztus 28. és szeptember 3. között zajlott. (Cikkünk a 22. oldalon.)

Adorjáni Alpár Károly, az Unitárcoop Alapítvány önkéntes munkatársa (Marosvásárhely), **Benedek Enikő** nőszövetségi elnök (Segesvár), **Bodor Piroska** lelkész (Tordatúr), **Derek McAuley**, az Unitárius és Szabadkeresztény Egyházak Főtanácsa főtisztviselője (London), **Dimény Csilla Júlia** UNOSZ-elnök (Alsó-felsőszentmihály), **Györgyilyés Izolda** segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Ilkei Lóránd** teológiai hallgató (Vargyas–Kolozsvár), **Killyéni András** sporttörténész (Kolozsvár), **Kisgyörgy Zoltán** újságíró (Sepsiszentgyörgy), **Makkai-Ilkei Ildikó** lelkész (Bencéd), **Nagy László** lelkész (Marosvásárhely), **Péterfi Ágnes** segédlelkész (Sepsiszentgyörgy), **Sütő Zsolt** hangterapeuta (Kolozsvár), **Tőkés-Bencze Zsuzsanna** lelkész (Gyergyószentmiklós)